

**Nota**  
**Verslag van resultaten**  
  
**Gent**  
**Sint-Pietersnieuwstraat 47-51**  
**(prov. Oost-Vlaanderen)**

Auteur: Rosalie Vincent  
Redactie: Siel Leemans

Projectcode: 2020E92

|                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|---------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Vergunningsnummer:</b>                   | 2020E92                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>Naam erkende archeoloog:</b>             | Monument Vandekerckhove                                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>Erkenningsnummer:</b>                    | OE/ERK/Archeoloog/2015/00031                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>Locatiegegevens:</b>                     | Gent, Sint-Pietersnieuwstraat 47-51 (zie plan – bijlage 1 en 2)                                                                                                                                                                                                       |
| <b>Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:</b> | X: 104982,81, Y: 105034,30<br>X: 104980,45, Y: 105034,33                                                                                                                                                                                                              |
| <b>Kadastergegevens:</b>                    | Gent, afdeling 5, sectie E, percelen 402Z, 417/2C en 422D (zie plan - bijlage 2 en bijlage 5)                                                                                                                                                                         |
| <b>Topografische kaart:</b>                 | zie plan - bijlage 1                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>Begindatum onderzoek:</b>                | 30/01/2023                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>Einddatum onderzoek:</b>                 | 31/01/2023                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>Relevante termen thesauri:</b>           | Stadskern, woonerf, achtererf, muurresten, afvalkuilen, Blandijnberg                                                                                                                                                                                                  |
| <b>Alle betrokken actoren :</b>             | Rosalie Vincent (archeoloog), Kylian Verhaevert (archeoloog)                                                                                                                                                                                                          |
| <b>Betrokken personen:</b>                  | Dr. Frank Gelaude (geoloog en bodemkundige, doctor in de monumenten- en landschapszorg), Prof. Dr. Wim De Clercq (Historical Archaeology Research Group, Universiteit Gent), Gunter Stoops (stadsarcheoloog Gent), Inge Zeebroek (erfgoedconsulent Onroerend Erfgoed) |
| <b>Contact:</b>                             | info@monument.be; T: +32 51 31 60 80                                                                                                                                                                                                                                  |

## 0 INHOUDSTAFEL

|          |                                                            |           |
|----------|------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>0</b> | <b>INHOUDSTAFEL .....</b>                                  | <b>3</b>  |
| <b>1</b> | <b>BESCHRIJVEND GEDEELTE.....</b>                          | <b>5</b>  |
| 1.1      | ONDERZOEKSOPDRACHT .....                                   | 5         |
| 1.1.1    | <i>Inleiding.....</i>                                      | 5         |
| 1.1.2    | <i>Vraagstelling .....</i>                                 | 5         |
| 1.1.3    | <i>Randvoorwaarden.....</i>                                | 8         |
| 1.1.4    | <i>Onderzoekstechnieken .....</i>                          | 8         |
| 1.1.5    | <i>Bestaande toestand en geplande werken .....</i>         | 8         |
| 1.2      | WERKWIJZE EN STRATEGIE .....                               | 13        |
| 1.2.1    | <i>Beschrijving en motivering onderzoeksstrategie.....</i> | 13        |
| 1.2.2    | <i>Organisatie van het vooronderzoek .....</i>             | 15        |
| 1.2.3    | <i>Gebruikt materiaal .....</i>                            | 16        |
| 1.2.4    | <i>Inbreng specialisten.....</i>                           | 16        |
| 1.2.5    | <i>Gebruikte bronnen .....</i>                             | 16        |
| <b>2</b> | <b>HISTORISCHE BESCHRIJVING.....</b>                       | <b>17</b> |
| 2.1      | ALGEMENE HISTORISCHE BESCHRIJVING .....                    | 17        |
| 2.2      | HISTORISCHE BESCHRIJVING PROJECTGEBIED .....               | 22        |
| <b>3</b> | <b>ASSESSMENTRAPPORT .....</b>                             | <b>37</b> |
| 3.1      | STRATIGRAFIE .....                                         | 37        |
| 3.1.1    | <i>Profiel P3 .....</i>                                    | 39        |
| 3.1.2    | <i>Profiel P2 .....</i>                                    | 41        |
| 3.1.3    | <i>Profiel P4 .....</i>                                    | 42        |
| 3.2      | ASSESSMENT SPOREN .....                                    | 45        |
| 3.2.1    | <i>Proefput 1.....</i>                                     | 45        |
| 3.2.2    | <i>Proefput 2.....</i>                                     | 56        |
| 3.3      | ASSESSMENT VONDSTEN.....                                   | 62        |
| 3.3.1    | <i>Aardewerk.....</i>                                      | 62        |
| 3.3.1.1  | <i>Aardewerk uit Kuil S20.....</i>                         | 62        |
| 3.3.1.2  | <i>Aardewerk uit kuil S24 .....</i>                        | 64        |
| 3.3.1.3  | <i>Aardewerk uit kuil S41 .....</i>                        | 65        |
| 3.3.2    | <i>Bot.....</i>                                            | 67        |
| 3.3.3    | <i>Metaal.....</i>                                         | 68        |
| 3.3.4    | <i>Bouw materiaal.....</i>                                 | 69        |
| 3.4      | ASSESSMENT STALEN .....                                    | 70        |
| 3.5      | ASSESSMENT CONSERVATIE.....                                | 70        |
| <b>4</b> | <b>DATERING EN INTERPRETATIE .....</b>                     | <b>71</b> |
| 4.1      | GEMOTIVEERDE INTERPRETATIE VAN VONDSTEN EN SPOREN .....    | 71        |
| 4.2      | CONFRONTATIE MET RESULTATEN BUREAUSTUDIE.....              | 74        |
| 4.3      | SYNTHESE.....                                              | 75        |

|          |                                                                     |           |
|----------|---------------------------------------------------------------------|-----------|
| 4.4      | BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN .....                                | 76        |
| <b>5</b> | <b>POTENTIEEL OP KENNISVERMEERDERING .....</b>                      | <b>78</b> |
| 5.1      | AARD VAN DE POTENTIËLE KENNIS EN WAARDERING .....                   | 78        |
| 5.2      | KADER VOOR EXPLOITATIE VOOR POTENTIEEL OP KENNISVERMEERDERING ..... | 78        |
| <b>6</b> | <b>SAMENVATTING.....</b>                                            | <b>79</b> |
| <b>7</b> | <b>BIBLIOGRAFIE .....</b>                                           | <b>81</b> |
| <b>8</b> | <b>INTERNETBRONNEN.....</b>                                         | <b>82</b> |
| <b>9</b> | <b>BIJLAGEN.....</b>                                                | <b>83</b> |



# 1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

## 1.1 Onderzoeksopdracht

### 1.1.1 Inleiding

Naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen te Gent Sint-Pietersnieuwstraat 47-51, gelegen binnen een archeologische zone waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100m<sup>2</sup> of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300m<sup>2</sup> of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

In het kader van deze archeologienota werd een **bureauonderzoek (2019G114, ID 12485)**<sup>1</sup> uitgevoerd. Tijdens dit bureauonderzoek werd het onderzoeksgebied geografisch, geologisch, historisch en archeologisch gesitueerd aan de hand van reeds bestaande bronnen. Gezien de uitgevoerde bureaustudie de aanwezigheid van een archeologische site niet kon uitsluiten, werd geadviseerd om in uitgesteld traject een **proefputtenonderzoek (2020E92)** uit te voeren met als doel het al dan niet vaststellen van het potentieel op de aanwezigheid van een archeologische site en het bepalen van de omgang hiermee in functie van de geplande werken. Onderhavige nota is het verslag van dit onderzoek.

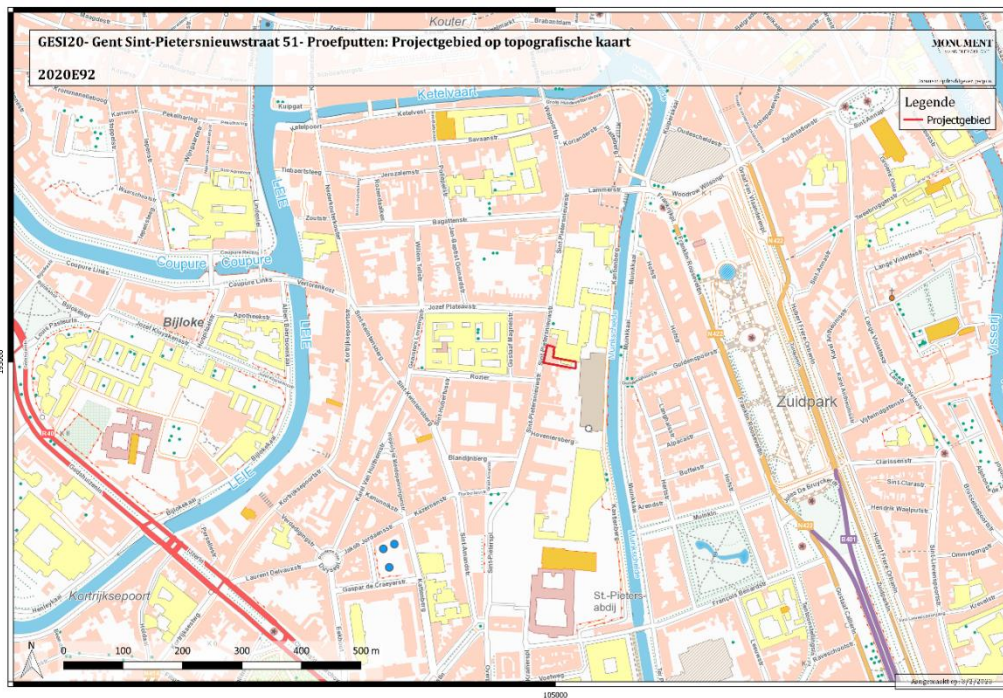
### 1.1.2 Vraagstelling

De bedoeling van het archeologisch onderzoek is het achterhalen of archeologische sporen en structuren herkend kunnen worden binnen het projectgebied (zie figuur 1 en 2 en bijlage 1 en 2). Hiertoe worden volgende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen voorgesteld (zie programma van maatregelen bij verslag van resultaten bureauonderzoek 2019G114)<sup>2</sup>:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?
- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
- Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?
- Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?

<sup>1</sup> DUMALIN E., 2019a, <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/12485>

<sup>2</sup> DUMALIN E., 2019b, <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/12485>



Figuur 1: Projectie van het plangebied op de topografische kaart, bijlage 1 (© Monument Vandekerckhove en geopunt.be) .

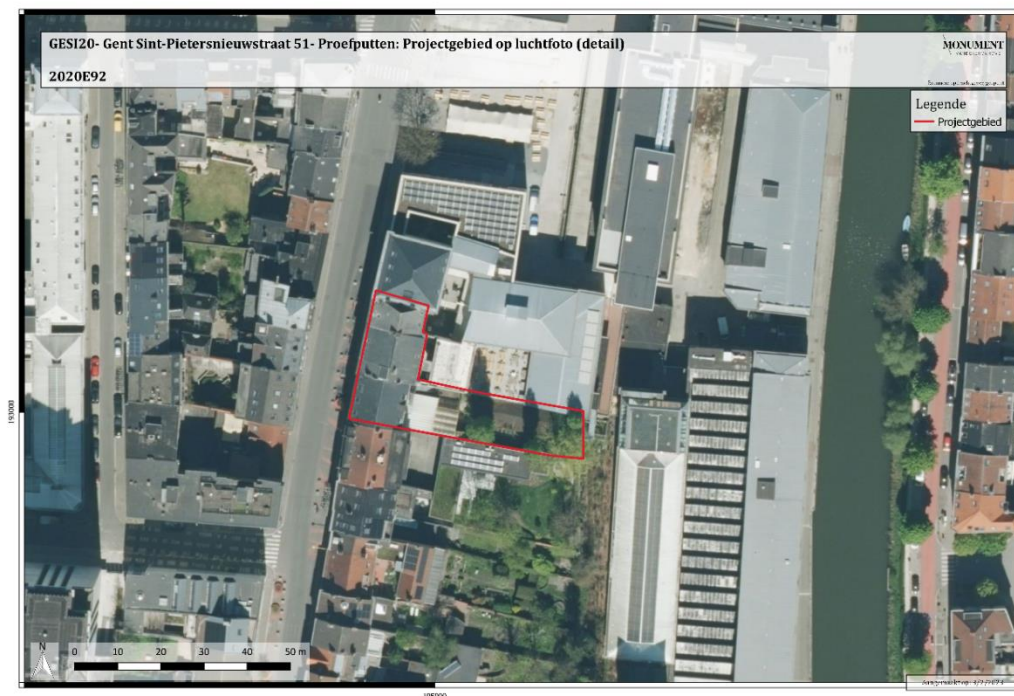


Figuur 2: Projectie van het plangebied op het GRB, bijlage 2 (© Monument Vandekerckhove en geopunt.be).





Figuur 3: Projectie van het plangebied op een luchtfoto (bijlage 3)(© Monument Vandekerckhove en geopunt.be).



Figuur 4: Projectie van het plangebied op een luchtfoto (detail), bijlage 4 (© Monument Vandekerckhove en geopunt.be).

### *1.1.3 Randvoorwaarden*

Niet van toepassing. Er werden voorafgaand geen afwijkingen van de Code van Goede Praktijk verwacht.

### *1.1.4 Onderzoekstechnieken*

Om na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied dient gebruik gemaakt te worden van de inplanting van twee proefputten (5x5m). Een combinatie van deze proefputten verspreid over het terrein en rekening houdend met onder meer de aard en de locatie van de geplande werken, laat toe inzichten te verkrijgen over het volledige projectgebied. Aan de straatzijde (onder de te slopen bebouwing) wordt een complexe verticale stratigrafie verwacht met historische (ver)bebouwingsfasen, in de proefput ter hoogte van de tuin wordt een achtererf verwacht met mogelijks afvalkuilen, water- en/of beerputten.

Er kunnen extra kijkvensters worden aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Er wordt 10% van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van proefputten en 2,5% door middel van eventuele kijkvensters. Op die manier wordt 12,5% van het onderzoeksgebied onderzocht en kan met een minimale kost een betrouwbare inschatting gemaakt worden omtrent het archeologisch potentieel van de site. Zodoende kan men ook beter de onderzoekstermijn en –kost inschatten bij een eventueel vervolgonderzoek.<sup>1</sup>

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Bij het dichten wordt getracht om de originele bodemopbouw opnieuw te bekomen. Voor het grondwerk wordt gebruik gemaakt van een rupskraan met niet-getande kraanbak.

### *1.1.5 Bestaande toestand en geplande werken<sup>3</sup>*

Het projectgebied is 829m<sup>2</sup> groot. Het beslaat huisnummers 47, 49 en 51 in de Sint-Pietersnieuwstraat in Gent. De woningen met huisnummer 47 en 49 zijn eigendom van de Universiteit Gent. Nummer 51 (605m<sup>2</sup>) is eigendom van Arteveldehogeschool en sinds 2016 in erfpacht gegeven aan de UGent voor 50 jaar.

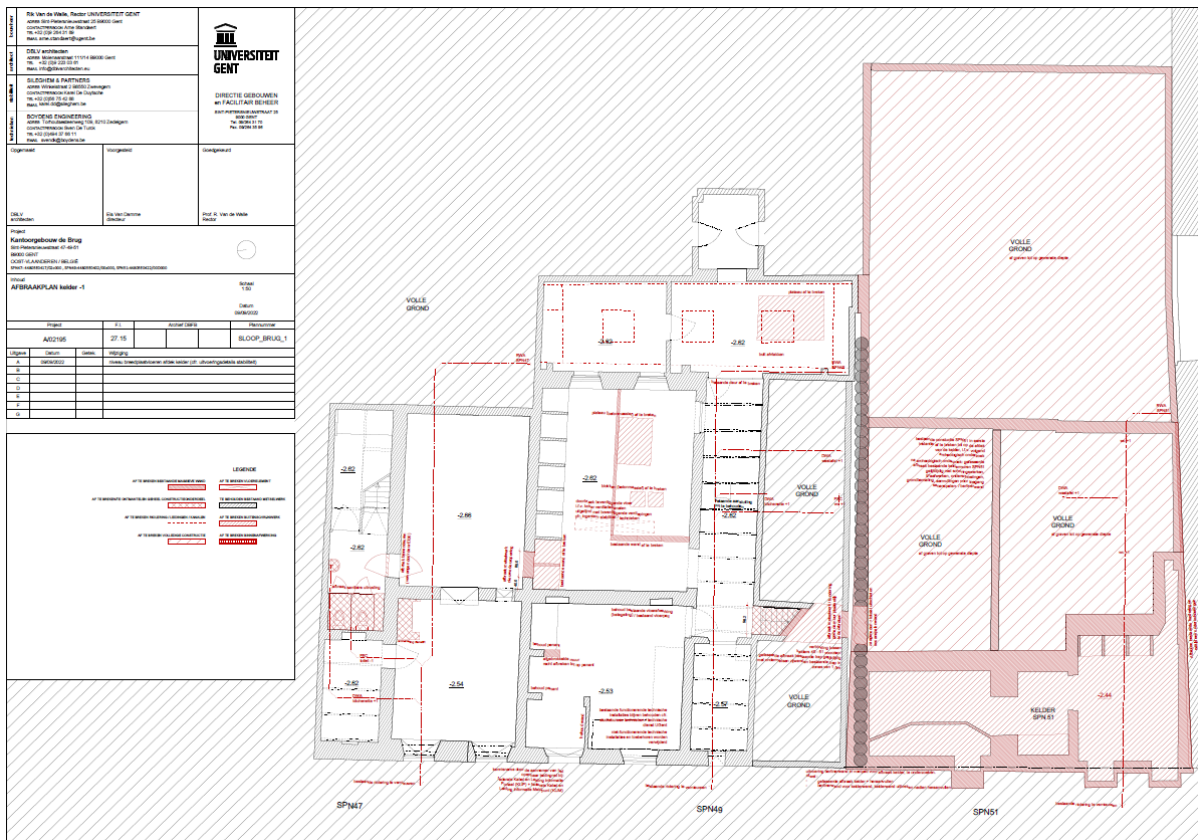
De panden zijn opgenomen in de inventaris van Bouwkundig Erfgoed omwille van de historische gevels en de waardevolle interieurs. In samenspraak met de stedelijke diensten werd overeen gekomen om enkel huisnummer 51 af te breken en de twee andere woningen te renoveren.

---

<sup>3</sup> DUMALIN E. 2019

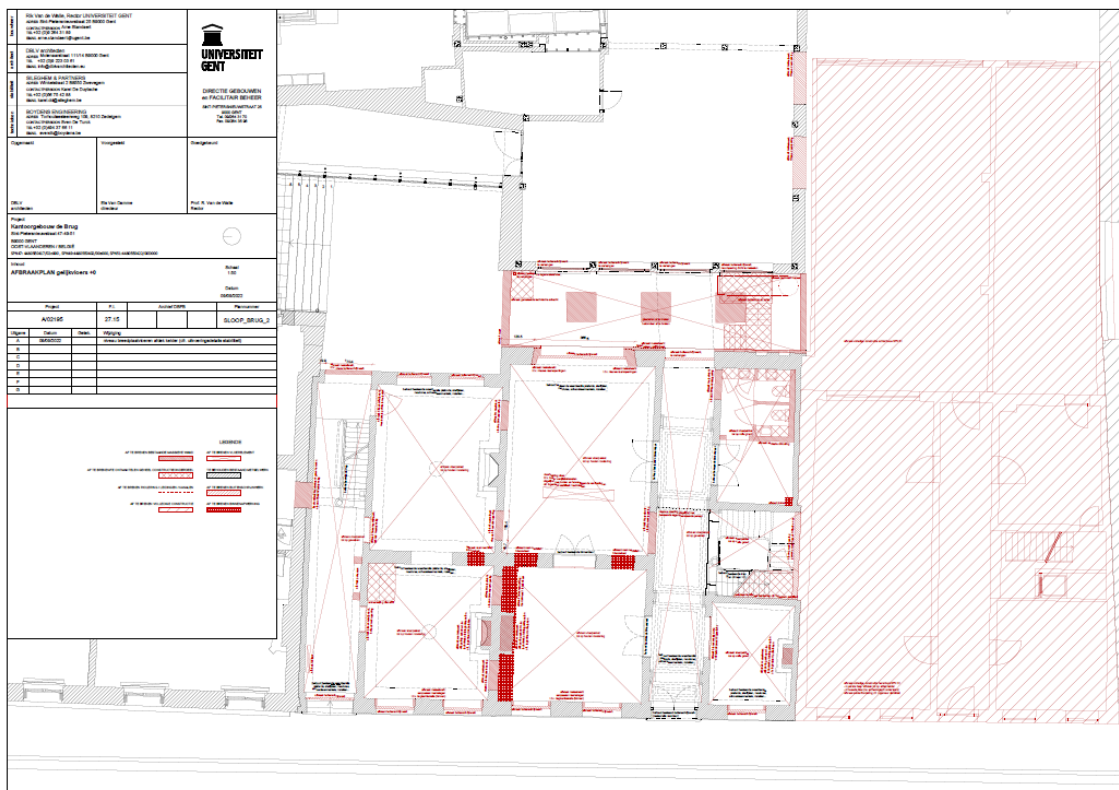
Het ontwerp verbindt de bestaande woningen en de nieuwbouw op alle bouwlagen en voorziet een lift. Het nieuwbouwgedeelte krijgt twee extra bouwlagen en een onderdoorgang op de gelijkvloerse verdieping. Deze laatste zorgt voor een verbinding vanaf de straat met de tuin van het restaurant en verder met de Kerkwegel.

De bodemingrepen beperken zich tot de woning nummer 51 (605m<sup>2</sup>) en omvatten het verwijderen van de bestaande kelder. Het voorzien van een nieuwe kelder met een oppervlakte van ca. 150m<sup>2</sup>. Deze kelder bevindt zich op een diepte van ca. 3m30 onder het maaiveld (onderzijde vloerplaat). Er werd een fietshelling en half-ondergrondse fietsenstalling voorzien in de tuinzone van ca. 70m<sup>2</sup> op een diepte van ca. 2m25 onder het bestaande maaiveld. Deze werken zullen echter niet meer plaatsvinden, de gepaard gaande bodemverstoring is hier dan ook niet meer van toepassing. Ter hoogte van de tuin wordt het maaiveld ca. 1m opgehoogd. Tussen de tuinzone en de nieuwe kelder worden nog putten voorzien voor regelwater/fecaliën en regenwaterinfiltratie.

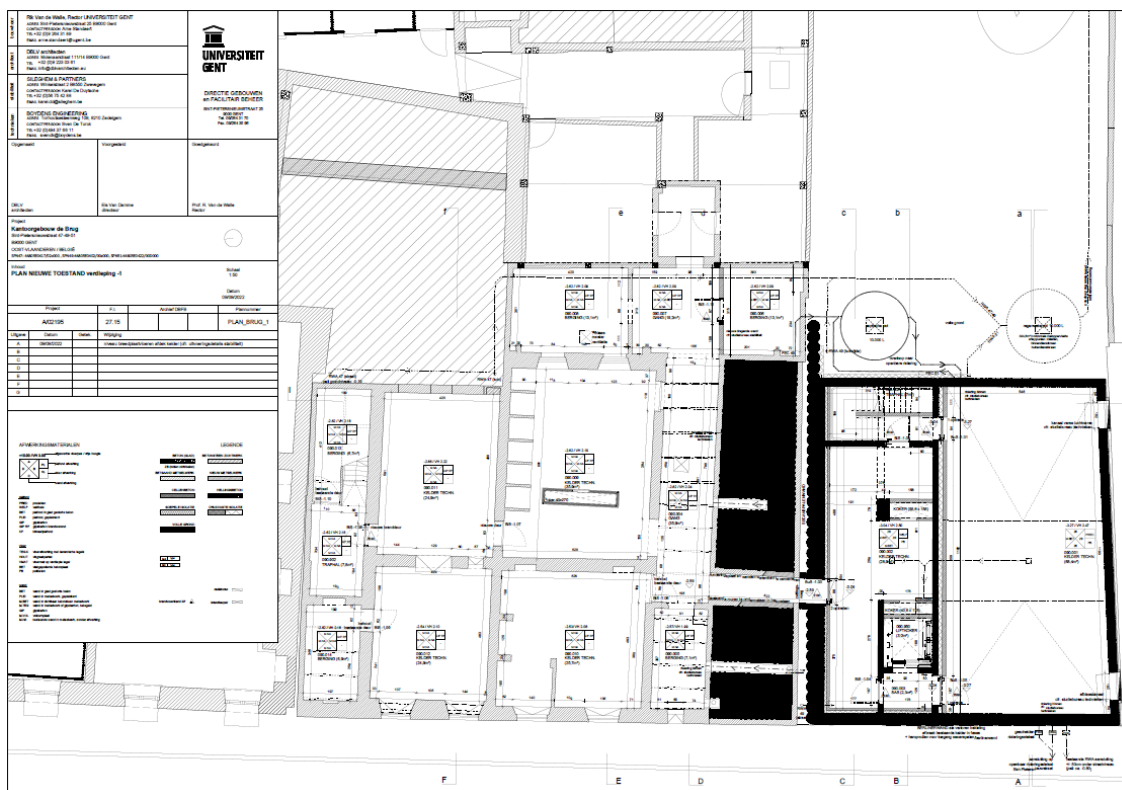


Figuur 5: Bestaande toestand, sloop kelderverdiep huisnummer 51 (bron: opdrachtgever).

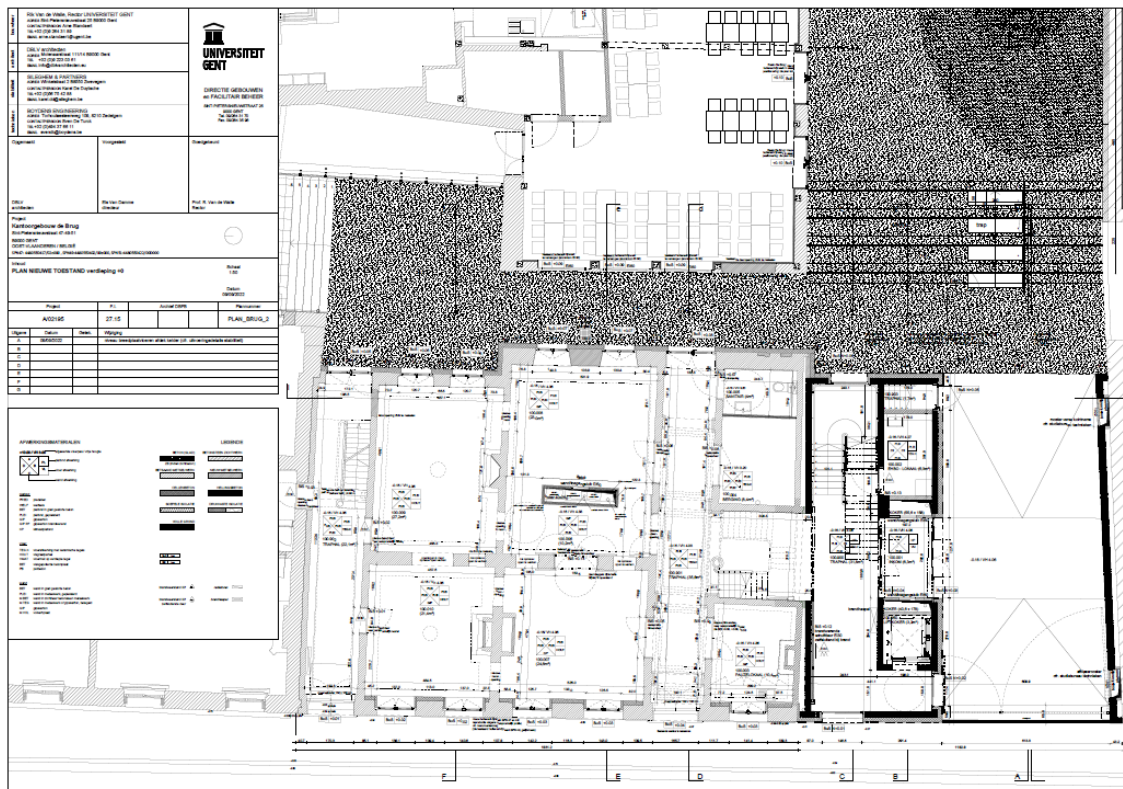




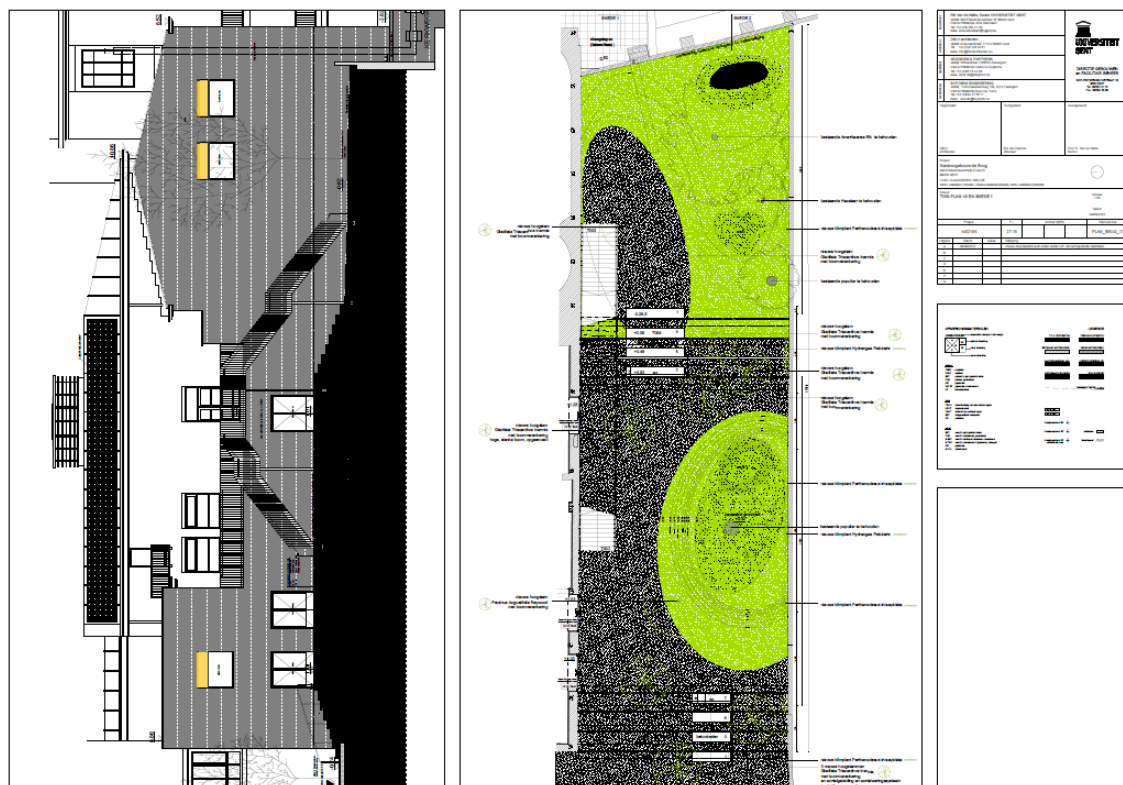
Figuur 6: Bestaande toestand, sloop gelijkvloers huisnummer 51 (bron: opdrachtgever).



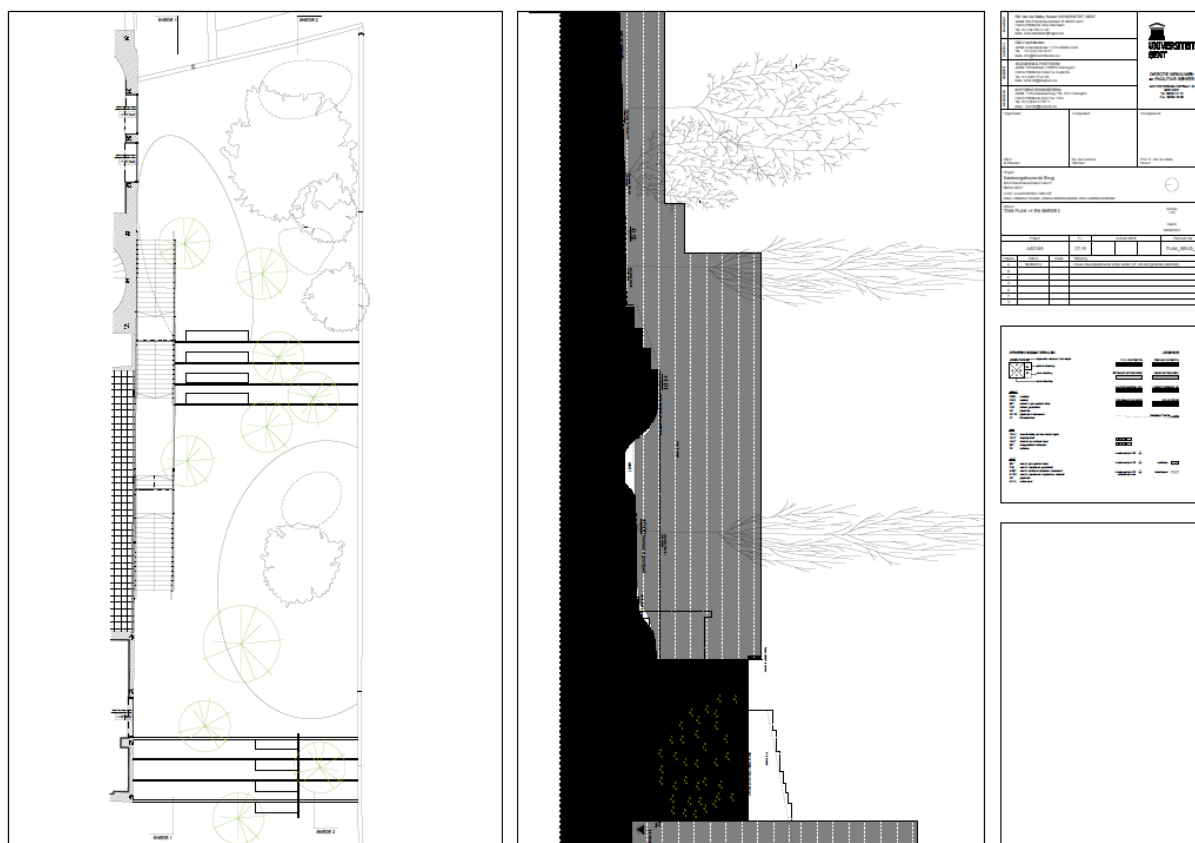
Figuur 7: Nieuwe toestand, verdieping -1 (huisnummer 51) (bron: opdrachtgever).



Figuur 8: Nieuwe toestand, gelijkvloers (huisnummer 51) (bron: opdrachtgever).



Figuur 9: Nieuwe toestand, tuinzone (huisnummer 51) (bron: opdrachtgever).



Figuur 10: Nieuwe toestand, tuinzone (huisnummer 51) (bron: opdrachtgever).

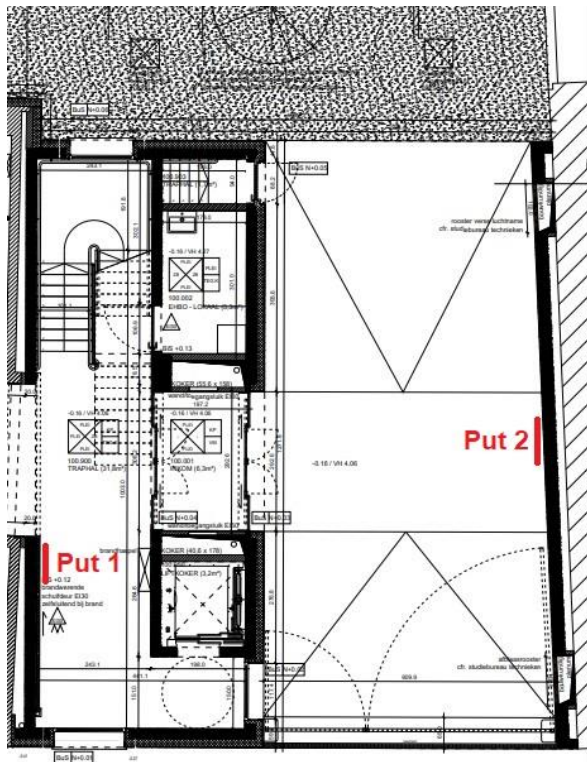


## 1.2 Werkwijze en strategie

### 1.2.1 Beschrijving en motivering onderzoeksstrategie

Gezien de uitgevoerde bureaustudie de aanwezigheid van een archeologische site niet kon worden uitgesloten, werd overgegaan tot een proefputtenonderzoek (zie programma van maatregelen archeologienota<sup>4</sup>).

Vooreerst vond op 23 september 2022 een dag werfbegeleiding plaatst op perceel nr. 51. Twee inspectieputten werden uitgevoerd (tot 1m onder het maaiveld) aan de buitenmuren van het gebouw inzake de diepte van de funderingen te achterhalen. Tijdens dit eerste onderzoek werden restanten van oudere muren (laattmiddeleeuwen en modern), ophogingspakketten en een mogelijke B-horizont aangetroffen (zie verslag in bijlage 14).



Figuur 11: Verdeling van de putten tijdens de werfbegeleiding (bron: opdrachtgever).

<sup>4</sup> DUMALIN E. 2019.

Het uitgesteld vooronderzoek vond plaats op 30 en 31 januari 2023. Verspreid over het terrein werden twee proefputten uitgegraven van circa 5 bij 5 meter breed. Er werd uitgebreid waar nodig geacht, op basis van de aangetroffen archeologische sporen en structuren (Figuur 8). B

Er werd gekozen om de proefput langs de straatzijde tussen de bestaande kelderruimtes te plaatsen, gezien de kelder de stratigrafie voor een zeer groot deel heeft verstoord en zo het beste inzicht omtrent de verticale stratigrafie kon verkregen worden. Vanwege de aanwezigheid van vervuilde gronden (-50cm-mv) werd deze grond apart gestockeerd en werden de nodige veiligheidsmaatregelen getroffen.

Concreet werd er 48,37 m<sup>2</sup> onderzocht van de totale 605 m<sup>2</sup>, wat neerkomt op 8% van het totale projectgebied. Rekening houdend met de aanwezigheid van kelders en de veiligheidsmaatregelen tot de muren van de nabijliggende percelen, wordt dit voldoende geacht om een correcte evaluatie van het archeologisch potentieel van het terrein te maken.



Figuur 12: Inplanting van de proefputten op het GRB, bijlage 5 (© Monument Vandekerckhove en geopunt.be).

| Naam          | Oppervlakte               |
|---------------|---------------------------|
| Proefput 1    | 26,68                     |
| Proefput 2    | 21,69                     |
| <b>Totaal</b> | <b>48,37m<sup>2</sup></b> |
| %             |                           |

Tabel 1 : Oppervlaktes proefputten.

### 1.2.2 Organisatie van het vooronderzoek

Het terreinwerk werd uitgevoerd door veldwerkleider Rosalie Vincent en archeoloog Kylian Verhaevert. Het veldwerk vond plaats van 30 tot 31 januari 2023, er werd aansluitend gedicht.



Figuur 13: Overzichtsfoto proefput 1.

### *1.2.3 Gebruikt materiaal*

Voor het afgraven werd gebruik gemaakt van een rupskraan platte graafbak. De bodem werd afgegraven tot op het archeologisch relevante niveau waar de sporen zichtbaar werden. Dit gebeurde steeds onder begeleiding van de veldwerkleider om te verzekeren dat de juiste diepte werd bereikt. Het archeologisch relevante niveau werd opgeschaafd. Wanneer sporen aan het licht kwamen, werden deze onmiddellijk proper gelegd en gefotografeerd. Bij alle foto's was een schaallat, noordpijl en fotobord aanwezig. Op het fotobord stond de afkorting van het plangebied (**GESI20**), het vergunningsnummer (**2020E92**) en het spoornummer. Teneinde een goed beeld te krijgen van de bodemopbouw werden verspreid over het terrein verschillende wandprofielen schoongemaakt, gefotografeerd, beschreven en ingetekend op schaal 1:20. De foto's werden genomen met een Nikon van het type Coolpix waterproof 18m/59ft Shockproof 2m 6.6ft met optical zoom 4.3-21.5mm 1:2.8. Voor het digitaal inmeten van de sporen, het bepalen van de hoogte van het terrein en de afgegraven niveaus (in m TAW) werd gebruik gemaakt van een GPS en RTS toestel.

### *1.2.4 Inbreng specialisten*

Dr. Frank Gelaude, Prof. Dr. Wim De Clercq, stadsarcheoloog Gunter Stoops en erfgoedconsulent Inge Zeebroek gaven hun expertise en nodig input tijdens een terreinbezoek.

### *1.2.5 Gebruikte bronnen*

Voorafgaand aan de uitvoering van het archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem werd de bekrachtigde archeologienota geraadpleegd.<sup>5</sup>

---

<sup>5</sup> DUMALIN E. 2019.

## 2 HISTORISCHE BESCHRIJVING

### 2.1 Algemene historische beschrijving

Het ontstaan van Gent hangt zeer nauw samen met haar geografisch gunstige ligging bij de samenvloeiing van de Leie en de Schelde. Een belangrijk gedeelte van het handelsverkeer heeft door de eeuwen heen langs deze waterwegen plaats gevonden.<sup>6</sup>

In het tweede kwart van de 7<sup>e</sup> eeuw werd door de heilige Amandus de Sint-Baafsabdij gesticht. Kort na 650 volgde dan de stichting van een tweede klooster, Blandinium genoemd (later Sint-Pietersabdij) op de top van de Blandijnberg. Buiten en onafhankelijk van deze kloosterstichtingen was, mogelijk in de 7<sup>e</sup> eeuw, een agrarische nederzetting gevestigd op de hoger gelegen Zandberg, aan de linkeroever van de Schelde. In het tweede kwart van de 9<sup>e</sup> eeuw was deze nederzetting, die Gandavum genoemd werd, uitgegroeid tot een *portus* met handelskarakter. In 879-883 werden de twee kloosters vernield door invallen van de Noormannen.<sup>7</sup>

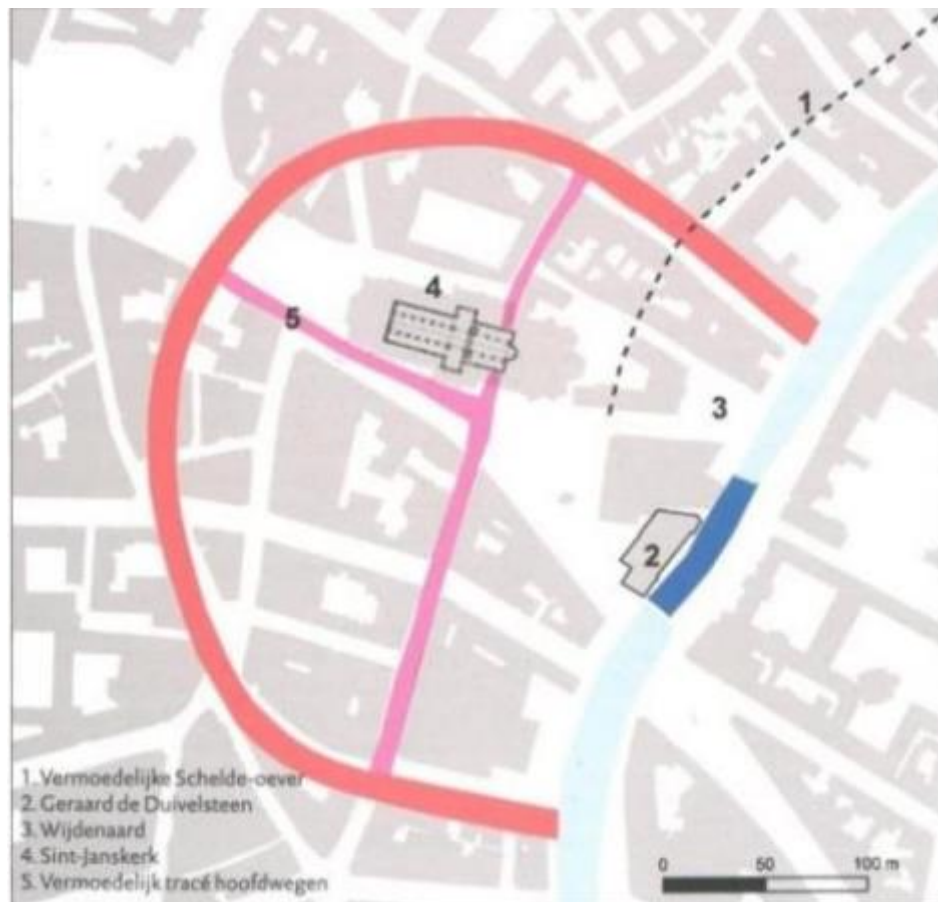
In het gebied rond het Gravensteen ontstond in de 10<sup>de</sup> eeuw een grafelijk *castrum* (Figuur 14). Deze versterking was gelegen in het zuidwestelijk deel van een langwerpig eiland van 5 hectare 52 are groot, omgeven door vier waterlopen: de Leie in het zuiden en zuidoosten, de Lieve ten westen, de Leertouwers- of Plottergracht ten noorden en noordwesten en de Schipgracht ten noordoosten. Dit eiland omvatte oorspronkelijk twee duidelijk te onderscheiden gebieden. Het eerste gedeelte bevatte enkel castrale gebouwen: een stenen verdedigingsstoren, een houten huis voor de graaf, de Sint-Veerlekerk, een huis voor de proost en de scholen van het Sint-Veerlekapittel. Het tweede gedeelte bevatte een oude civiele nederzetting, een typische *burgus*. Mogelijk was deze *burgus*, die later als Oudburg gekarakteriseerd werd en nu deel uitmaakt van de zogenaamde Patersholwijk, ouder dan de nieuwe *portus*, die vóór het midden van de tiende eeuw ontstond. Immers, toen de vroegere bewoners zich na het vertrek van de Noormannen hergroepeerden, zocht men in de eerste plaats de veiligheid van het *castrum* en vestigde men zich in de onmiddellijke nabijheid daarvan rond de huidige Groentemarkt (vroeger Vismarkt) en langs beide oevers van de Leie aan Gras- en Korenlei. Tegelijk bloeide ook de oude *portus* op de Zandberg terug op. In 941 werd ten behoeve van deze portusbewoners een bidplaats opgericht, de Sint-Janskerk, op de plaats van de latere Sint-Baafskathedraal. Deze beide bevolkingskernen groeiden in de loop van de tiende eeuw naar elkaar toe langs een rechte verbindingssas, de Hoogpoort. In de 11<sup>de</sup> eeuw breidt deze zich uit in verschillende richtingen en worden er verscheidene nieuwe markten en kerken opgericht: de Vrijdagmarkt en de Sint-Jacobskerk ten noordoosten van het *castrum*, de Koornaard en de Sint-Niklaaskerk op de rechteroever van de Leie, de Sint-Michielskerk op de linkeroever van deze rivier.<sup>8</sup>

<sup>6</sup> Overgenomen uit De Gryse J., Thys C., De Tollenaere J., Willaert A. 2016.

<sup>7</sup> Overgenomen uit De Gryse J., Thys C., De Tollenaere J., Willaert A. 2016.

<sup>8</sup> Overgenomen uit ACKE B., BARTHOLOMIEUX B., WYNS G., BRUYNINCKX T. 2016.



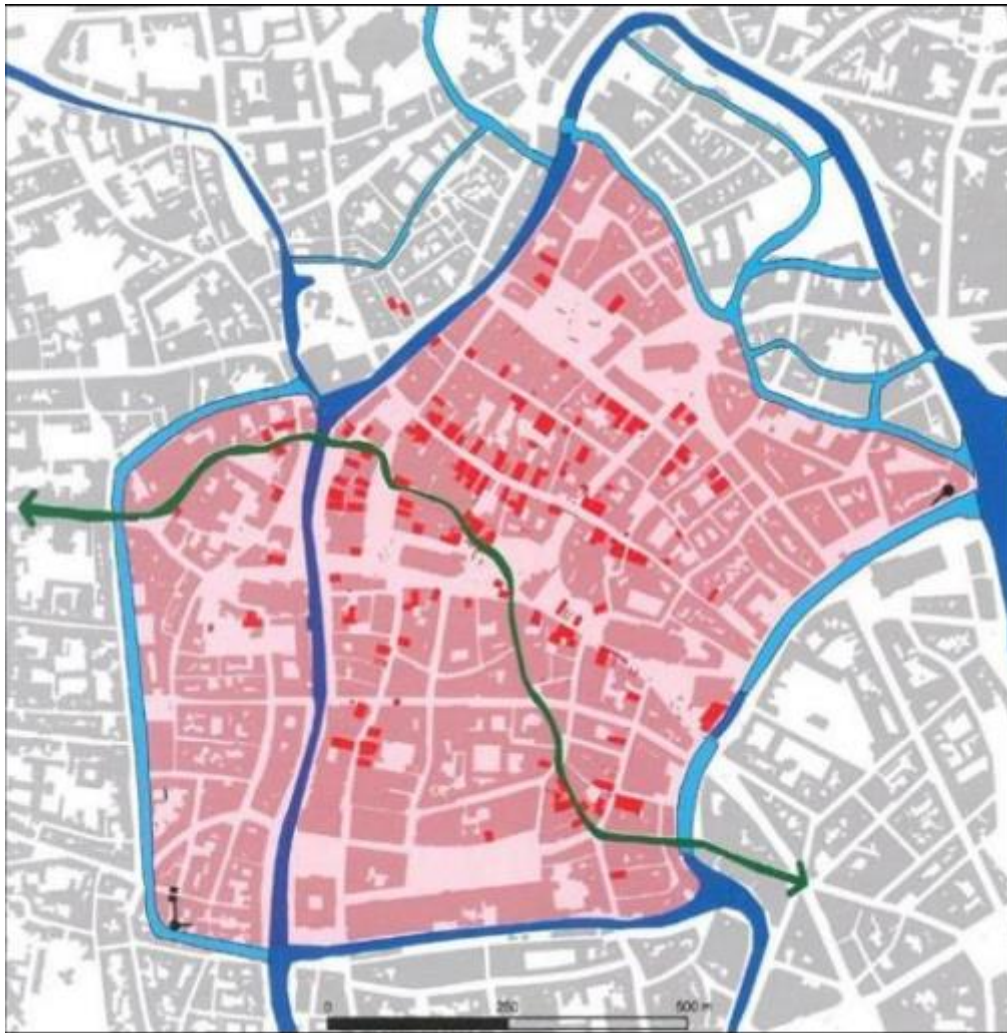


Figuur 14: Reconstructie vroegmiddeleeuwse stadskern Gent (bron: CAPITEYN, A.; CHARLES, L. & LALEMAN, M.C. 2007).

Rond 1100 werd de stad omgeven door een watergordel, deze gordel bestond deels uit natuurlijke waterlopen, deels uit gegraven grachten (Figuur 15). Zo werd het Gentse gebied in de vorm van een kuip van 80 ha groot, omgeven door de Reep (Schelde) ten oosten, door de Ottogracht ten noordoosten, de Leie ten noordwesten, de gegraven Houtlei ten westen en de gegraven Ketelgracht ten zuiden. Minstens vier poorten verleenden toegang tot de stad: de Brabantpoort, de Ketelpoort, de Torenpoort en de poort aan de Steenbrug. De Kuip werd op bepaalde plaatsen versterkt door wallen, gemetselde muren, torens en sluizen. De economische bloei van Gent, die vooral gebaseerd was op de lakennijverheid en de graanhandel, ging gepaard met een toename van de bevolking. Het centrale deel van de stad was sterk bebouwd. In deze periode worden de eerste stenen patriciërshuizen gebouwd en worden de kerken in steen opgetrokken. Doorheen de 12de en 13de eeuw kent Gent een uitbreiding, zowel demografisch als territoriaal, wat leidt tot het optrekken van een ruimere omwalling.<sup>9</sup>

Het projectgebied ligt ten zuiden van de Ketelvest, dat deel uitmaakte van de 12<sup>e</sup>-eeuwse stadsomwalling. Met andere woorden ligt het projectgebied buiten deze omwalling van Gent.

<sup>9</sup> Overgenomen uit De Gryse J., Thys C., De Tollenaere J., Willaert A. 2016.



Figuur 15: Tweede stadsomwalling Gent 1100 (bron: CAPITEYN, A.; CHARLES, L. & LALEMAN, M.C. 2007).

Toen aan de hegemonie van het patricisch bewind een einde werd gesteld, werden ook de ambachtslieden bij het bestuur van de stad betrokken. In 1301 werd door de ordonnantie van Senlis een nieuw schependom ingesteld, dat voortaan zou bestaan uit twee dertientallen, die de benaming kregen van schepenen van de keure en schepenen van gedele. Het Belfort dat gebouwd werd in de 14de eeuw, stond symbool voor de stedelijke vrijheid. Gedurende de Bourgondische periode kent het particularistische Gent een moeilijk relatie met het centraal gezag.<sup>10</sup>

Gent heeft het uiteindelijk moeten afleggen tegen de in Gent geboren Karel V, die door de Karolijnse Concessie in 1540 de economische, sociale en politieke structuur van de stad grondig wijzigde. Niet iedereen was het hier altijd mee eens. Ambachtsgilden in steden met een lange traditie van autonoom bestuur, kwamen meermaals met de keizer in aanvaring. De privileges van de ambachten, die verstarring in de hand werkten, werden opgeheven. De bouw

<sup>10</sup> Overgenomen uit De Gryse J., Thys C., De Tollenaere J., Willaert A. 2016.



van een dwangburcht, het Spanjaardkasteel, werd bevolen op de plaats waar de Sint-Baafsabdij lag, waardoor het grootste deel van deze belangrijke abdij en het dorp daarrond verdween.<sup>11</sup>



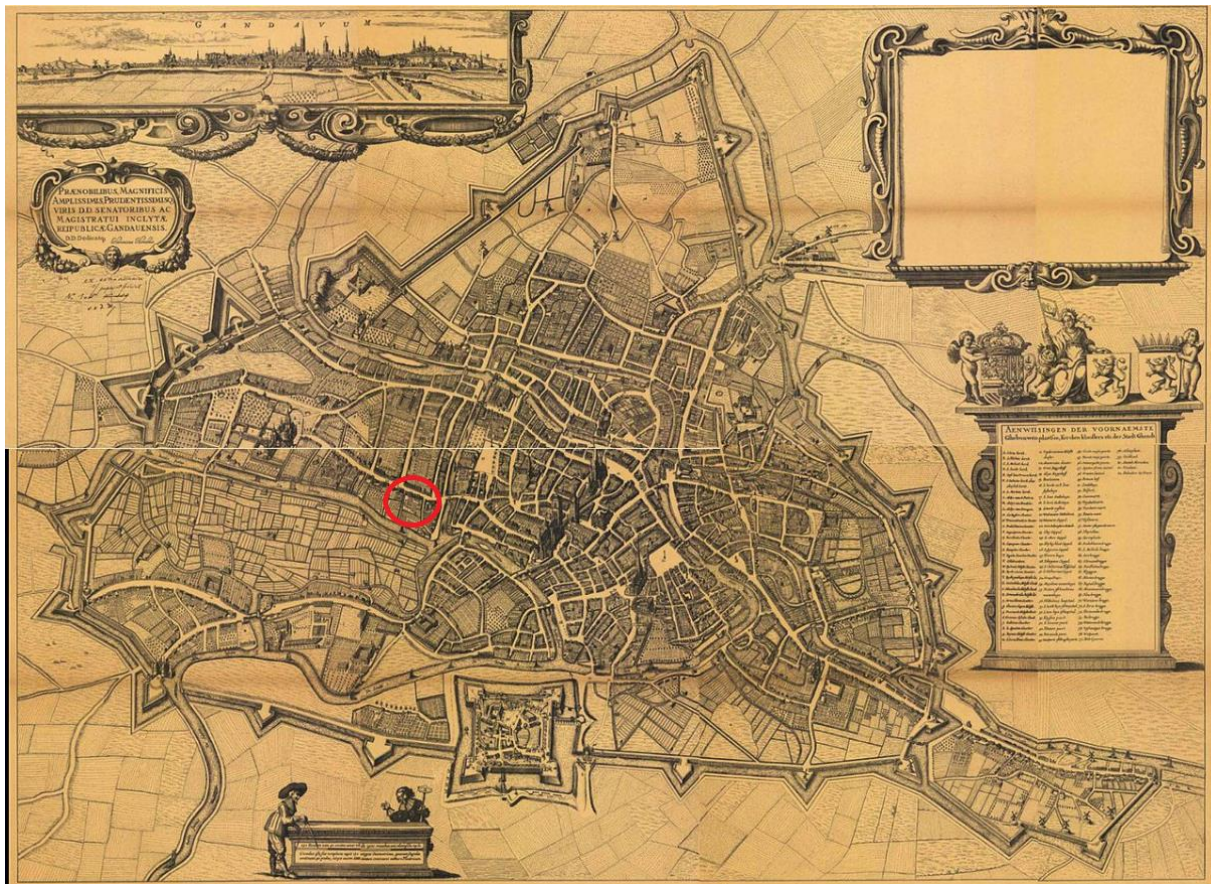
Figuur 16: Panoramisch zicht Gent 1534  
(bron:[https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst\\_van\\_oude\\_kaarten\\_van\\_Gent](https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_oude_kaarten_van_Gent)).

De tweede helft van de 16de eeuw werd gekenmerkt door de godsdienstoorlogen, waarin Gent wederom een belangrijke rol zou spelen. De stad kende een calvinistisch bewind van 1577 tot 1584, met als belangrijkste figuren Hembyze en Ryhove. In deze periode werd een nieuwe gebastioneerde versterking rond Gent aangelegd. De eerste werken startten in 1572 maar de belangrijkste werden sinds 1577 uitgevoerd. Men volgde hierbij grotendeels de lijn van de derde omwalling. Deze derde stadsomwalling ontstond omstreeks 1300 en had een lengte van 17 kilometer. Ze ontsloot een gebied van 644 ha. In het oosten kwam de nieuwe omwalling dicht bij de stad en werden de bewaard gebleven delen van het Spanjaardskasteel in de versterking opgenomen. Deze versterking had de karakteristieke driehoekige vorm, die het Gentse grondgebied zou blijven typeren tot het einde van de 18de eeuw. Aan het calvinistische bewind kwam een abrupt einde met het Beleg van Gent in 1583-1584. Gent verloor haar

<sup>11</sup> Overgenomen uit De Gryse J., Thys C., De Tollenaere J., Willaert A. 2016.



leidende rol in de Opstand tegen de Spaanse overheersing aan Antwerpen en later Holland. Vijftienduizend verlieten al dan niet gedwongen de stad. In 1600 was de Gentse bevolking teruggevallen van 50.000 voor de Opstand tot 31.000.<sup>12</sup>



Figuur 17: Stadsomwalling Gent 1641 (bron: [https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst\\_van\\_oude\\_kaarten\\_van\\_Gent](https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_oude_kaarten_van_Gent)) met aanduiding projectgebied.

Tijdens de vroegmoderne periode kent Gent tevens een economische achteruitgang. De stad verliest haar doorgang naar de zee en de bevolking halveert. Pas in de tweede helft van de 18de eeuw volgt een economische heropleving. Onder Hollands bewind krijgt Gent in 1817 een eigen universiteit. Tien jaar later wordt de stad weer een zeehaven, dankzij het kanaal Gent-Terneuzen. In het tafereel van de Belgische onafhankelijkheid nam Gent een aparte plaats in. Een belangrijk deel van de Gentenaren verkoos immers het oude Holland boven het nieuwe vaderland. De hoop op een Hollandse restauratie leefde sterk en de verknochtheid aan het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden, dat Gent gezegend had met een universiteit, een haven en een bloeiende economie, was groot. In 1913 toont Gent zich van zijn beste zijde tijdens de Wereldtentoonstelling. Omdat het tijdens de wereldoorlogen weinig last heeft van bombardementen blijft het culturele erfgoed tot op vandaag grotendeels behouden.<sup>13</sup>

<sup>12</sup> Overgenomen uit De Gryse J., Thys C., De Tollenaere J., Willaert A. 2016.

<sup>13</sup> Overgenomen uit De Gryse J., Thys C., De Tollenaere J., Willaert A. 2016.

## 2.2 Historische beschrijving projectgebied

Het onderzoeksterrein is gelegen langs de Sint-Pietersnieuwstraat. Deze is een van de oudste wegen van Gent en is gelegen op een heuvelrug die parallel verloopt met de Schelde. De weg vormt een natuurlijke verbinding tussen de twee grote abdijen van Gent: Sint-Baafs en Sint-Pieters. Het projectgebied situeert zich in het voormalige Sint-Pietersdorp. De geschiedenis van Sint-Pietersdorp hangt zeer nauw samen met de geschiedenis van de Gentse Sint-Pietersabdij. Het grondgebied van het door Amandus gestichte klooster reikte reeds tot aan de Kouter. Capiteyn, Charles & Laleman stellen dat het onroerend bezit van Blandinium tot het midden van de 10de eeuw gering was en zich situeerde zich tussen een tak van de Leie en de Schelde, alwaar het projectgebied gelegen is. De bewoners van Sint-Pietersdorp dienden cijnzen en tienden te betalen aan de abdij, een recht dat de abdij verleend werd door graaf Arnulf tussen 941 en 953. Het *liber traditionum* van de Gentse Sint-Pietersabdij toont de omvang en samenstelling van het onroerende bezit, zoals dit zich onder leiding van de dynamische abt Wichard (1034/1035 – 1058) had geconsolideerd. De streek rond de samenvloeiing van Leie en Schelde was in de 11de eeuw reeds zo dichtbevolkt dat er arbeidsverdeling in de wolnijverheid mogelijk was. De wolnijverheid was van groot belang voor de groei van de Gentse lakenproductie en vormde de basis voor de ontwikkeling van de stad Gent als textielstad.<sup>14</sup>

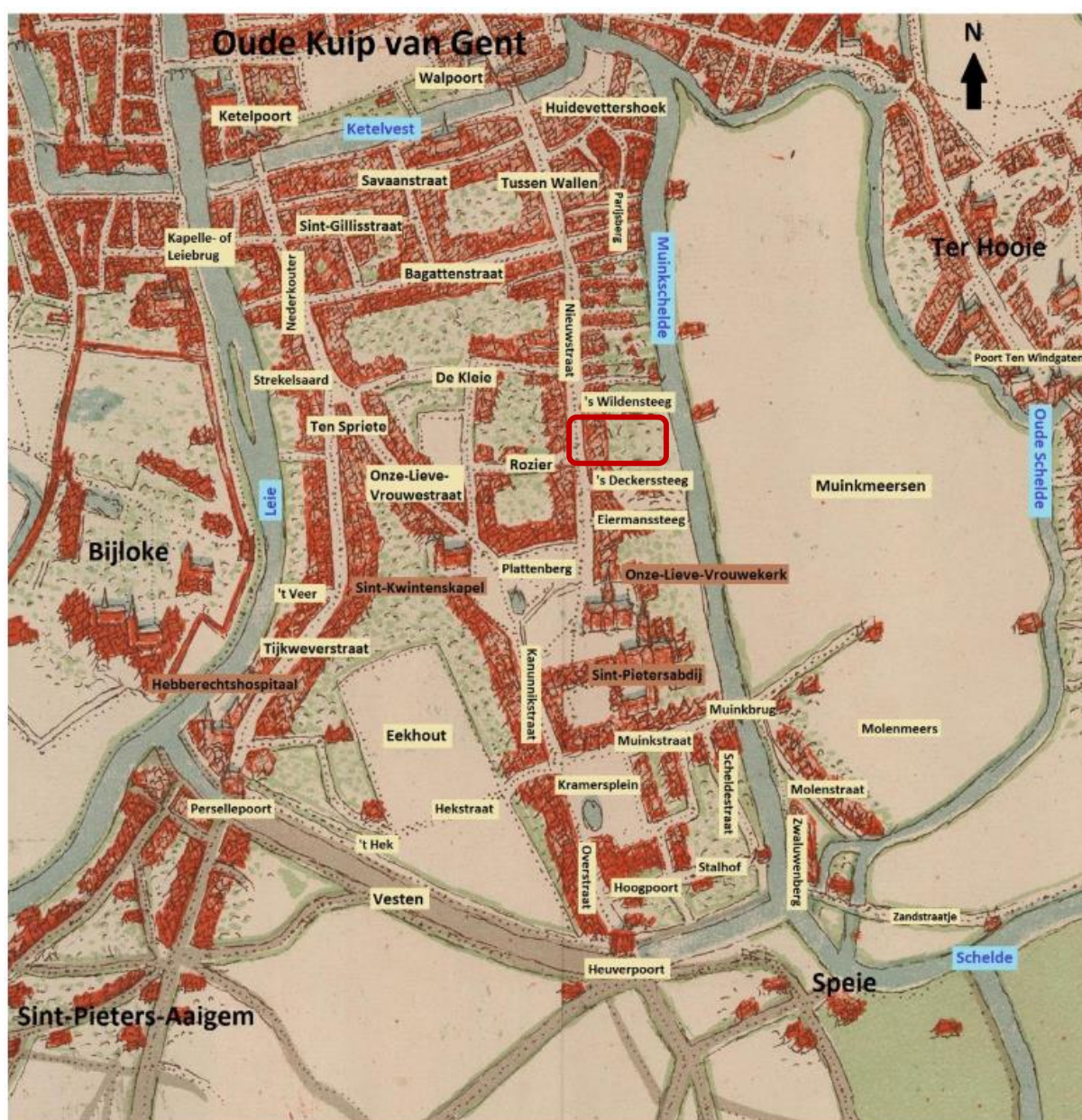
In de middeleeuwen was Sint-Pietersdorp onderverdeeld in verschillende buurten. De Sint-Pietersnieuwstraat, die toen nog Nieuwstraat heette, situeert zich in het noordelijk gedeelte, samen met de Nederkouter, Savaanstraat, Ketelvest, Sint-Gillisstraat, Kleie, Bagattenstraat en de Onze LieveVrouwestraat.<sup>15</sup> Figuur 18 toont de verschillende plaatsnamen in het Sint-Pieterskwartier gedurende de 13<sup>e</sup> en 14<sup>e</sup> eeuw. Het projectgebied is in het rood aangeduid. Er is een dichte bebouwing met achterliggende tuinen te zien op en rond het projectgebied. De Muinschelde loopt ten oosten van het projectgebied.

---

<sup>14</sup> Overgenomen uit De Gryse J., Thys C., De Tollenaere J., Willaert A. 2016.

<sup>15</sup> De Gryse J., Thys C., De Tollenaere J., Willaert A. 2016.





Figuur 18: Plaatsnamen in het Sint-Pieterskwartier in Gent tijdens de 13<sup>e</sup> en 14<sup>e</sup> eeuw (o.b.v. 16<sup>e</sup> eeuwse Deventerkaart (bron: Van Houtryve 2013, 34) met aanduiding projectgebied in het rood.

Het projectgebied lag buiten de eerste en tweede stadsomwallingen van Gent (Figuur 14, Figuur 15). Maar ook buiten de omwalling woonden mensen: wijken met een afzonderlijk stedelijk statuut, adellijke hoven met opper- en voorhof, religieuze instellingen met hun landelijke afhankelijkheden. Een deel van die middeleeuwse bewoning werd in de laatmiddeleeuwse omwalling opgenomen.<sup>16</sup>

In de tweede helft van de 16<sup>e</sup> eeuw werd een nieuwe versterking rond Gent aangelegd die grotendeels de lijn van de derde omwalling uit 1300 volgde. Deze is duidelijk te zien op het oude kaartmateriaal hieronder.

<sup>16</sup> <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140021>

Het detailbeeld uit het panoramisch zicht van Gent daterend uit 1534 (Figuur 19) toont aan dat er ter hoogte van het projectgebied bebouwing was langs de Sint-Pietersnieuwstraat met daarachter liggende tuinen die grensden aan de Nederschelde. Dit is ook te zien op andere kaarten: Figuur 20, Figuur 21, Figuur 22 Figuur 23, Figuur 24, Figuur 25, Figuur 26.

De kaart van Deventer uit 1559 (Figuur 20) en deze van Hondius en Dewit uit 1641 (Figuur 24) tonen aan dat er ter hoogte van het projectgebied (bij benadering) steegjes liepen tussen de Sint-Pietersnieuwstraat en de Nederschelde.



Figuur 19: Panoramisch zicht Gent detail 1534  
(bron:[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2e/Hires\\_1534\\_STAM\\_GENT.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2e/Hires_1534_STAM_GENT.jpg)) met  
aanduiding projectgebied.





Figuur 20: Kaart Gent Deventer 1559 (bron: [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/27/Ghent\\_by\\_Jacob\\_Van\\_Deventer%2C\\_BN\\_1.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/27/Ghent_by_Jacob_Van_Deventer%2C_BN_1.jpg)) met aanduiding projectgebied.



Figuur 21: Kaart Gent (Braun & Hogenberg) 1572 (bron: [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/37/Braun\\_Gent\\_UBHD.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/37/Braun_Gent_UBHD.jpg)) met aanduiding projectgebied.



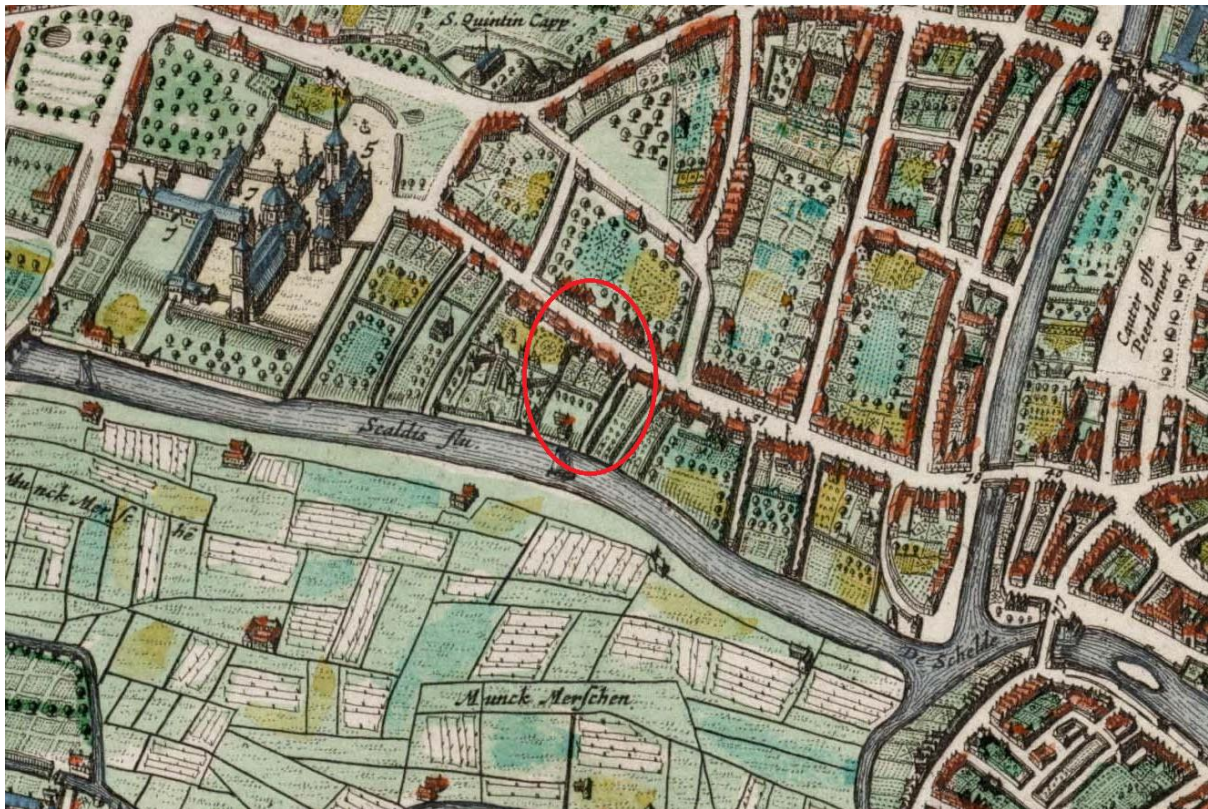


Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de kaart van Jacques Horenbault uit 1619 (bron: <https://beeldbank.stad.gent/index.php/collection/zoom/540a5e90b0cb43efbb831c92b81bc8a0f4db456477fd406287f4318388671caa1a8c50f69579422a91cc23d472d9bea5?c=9>).



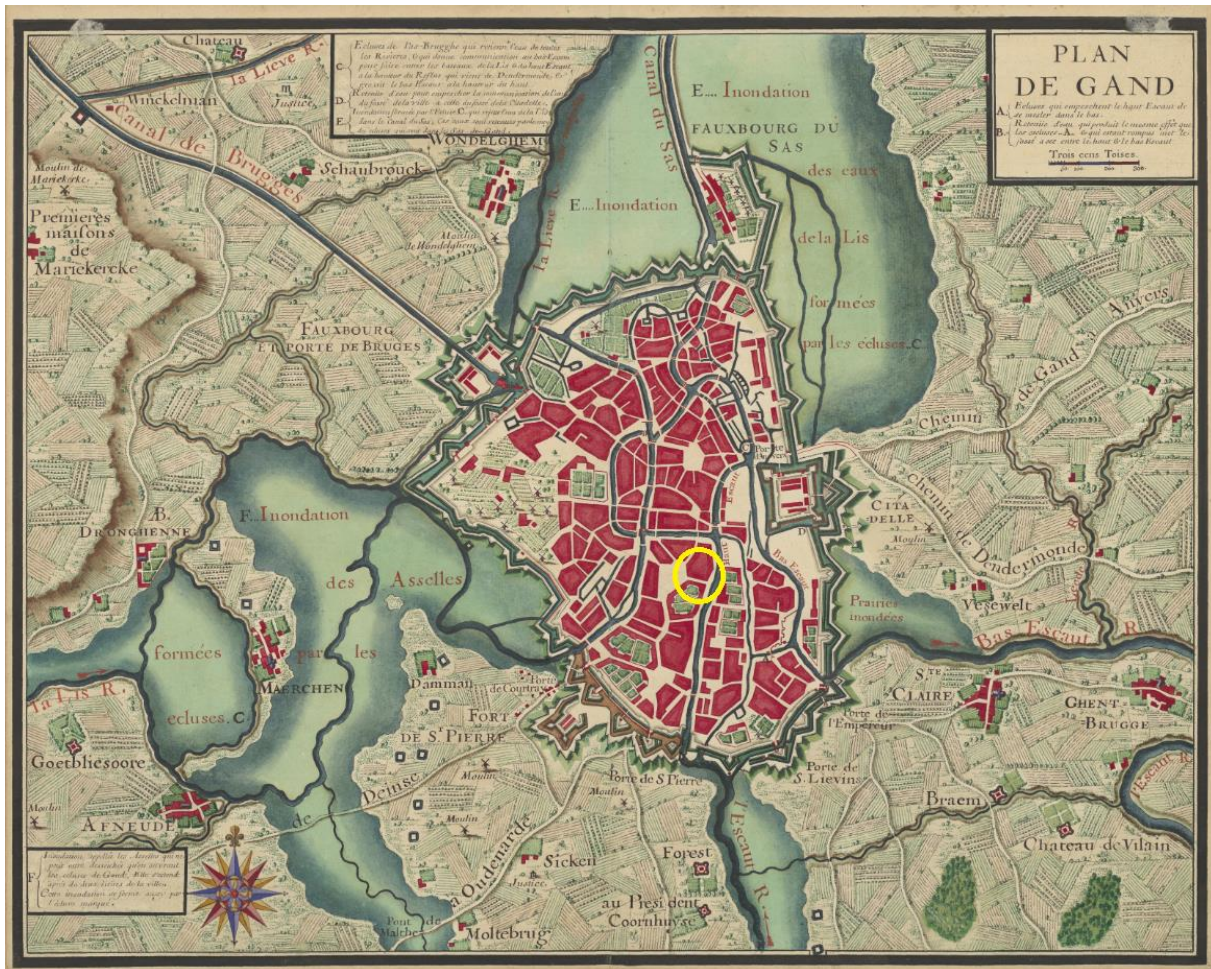
Figuur 23: Kaart van Sanderus en Hondius uit 1641 (bron: [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e6/Ghent%2C\\_Belgium\\_%3B\\_Map\\_1649.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e6/Ghent%2C_Belgium_%3B_Map_1649.jpg)) met aanduiding projectgebied.





Figuur 24: Kaart van Sanderus en Hondius uit 1641 detail (bron: [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e6/Ghent%2C\\_Belgium\\_%3B\\_Map\\_1649.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e6/Ghent%2C_Belgium_%3B_Map_1649.jpg)) met aanduiding projectgebied.





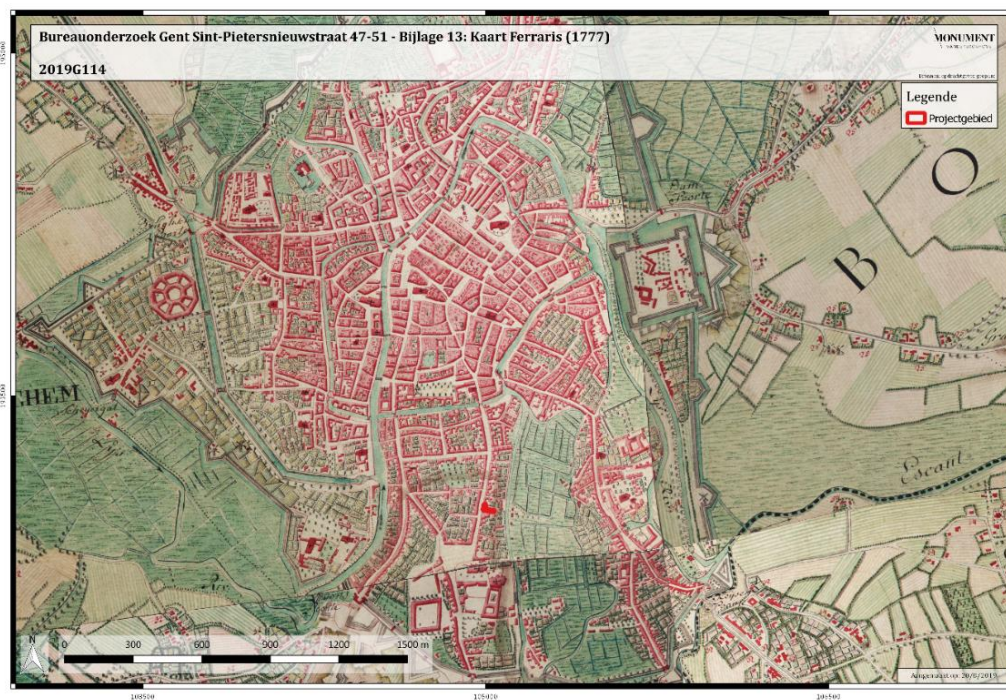
Figuur 25: Kaart Gent 1678 (bron: [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/70/Plan\\_de\\_Gand%2C\\_1678.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/70/Plan_de_Gand%2C_1678.jpg)) met aanduiding projectgebied.



Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de kaart van Jacob van Harrewijn, 1708-1712 (bron: [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6b/Map\\_of\\_Ghent\\_by\\_E.H.\\_Fricx.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6b/Map_of_Ghent_by_E.H._Fricx.jpg)).



Op de Ferrariskaart (Figuur 28) en de kaart van Vandermaelen (Figuur 30) zijn de steegjes tussen de Sint-Pietersnieuwstraat en de Nederschelde niet zichtbaar. Of deze in realiteit verdwenen waren of simpelweg niet worden afgebeeld op de kaart is niet geheel duidelijk. Ook is er geen sprake meer van achterliggende tuinen die reikten tot de Nederschelde. Het terrein tussen de Sint-Pietersnieuwstraat en de Nederschelde zijn hier opgesplitst.



Figuur 27: Ferrariskaart Gent 1777 (bron: geopunt.be) met aanduiding projectgebied.



Figuur 28: Ferrariskaart Gent detail (bron: geopunt.be) met aanduiding projectgebied.





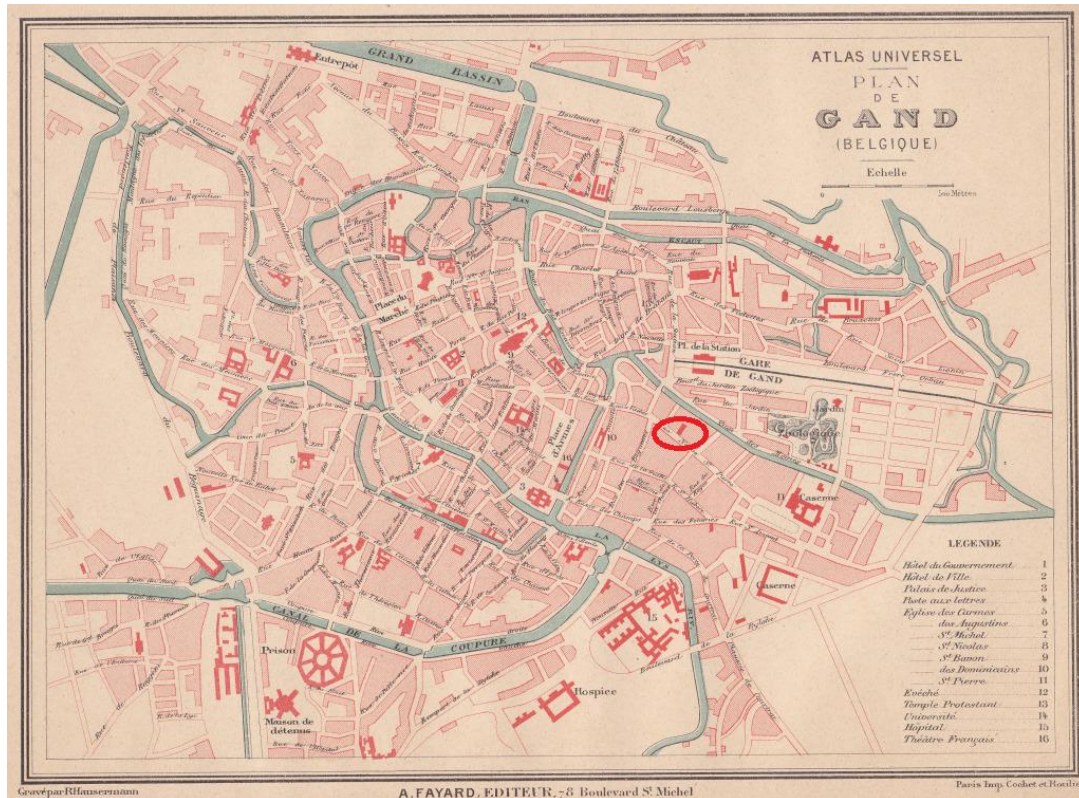
Figuur 29: Projectgebied aangeduid op het plan van Goethals uit 1796 (bron: [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/57/Ghent%2C\\_1796\\_poster.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/57/Ghent%2C_1796_poster.jpg)).



Figuur 30: Vandermaelen kaart Gent 1846-1854 (bron: [geopunt.be](http://geopunt.be)) met aanduiding projectgebied.

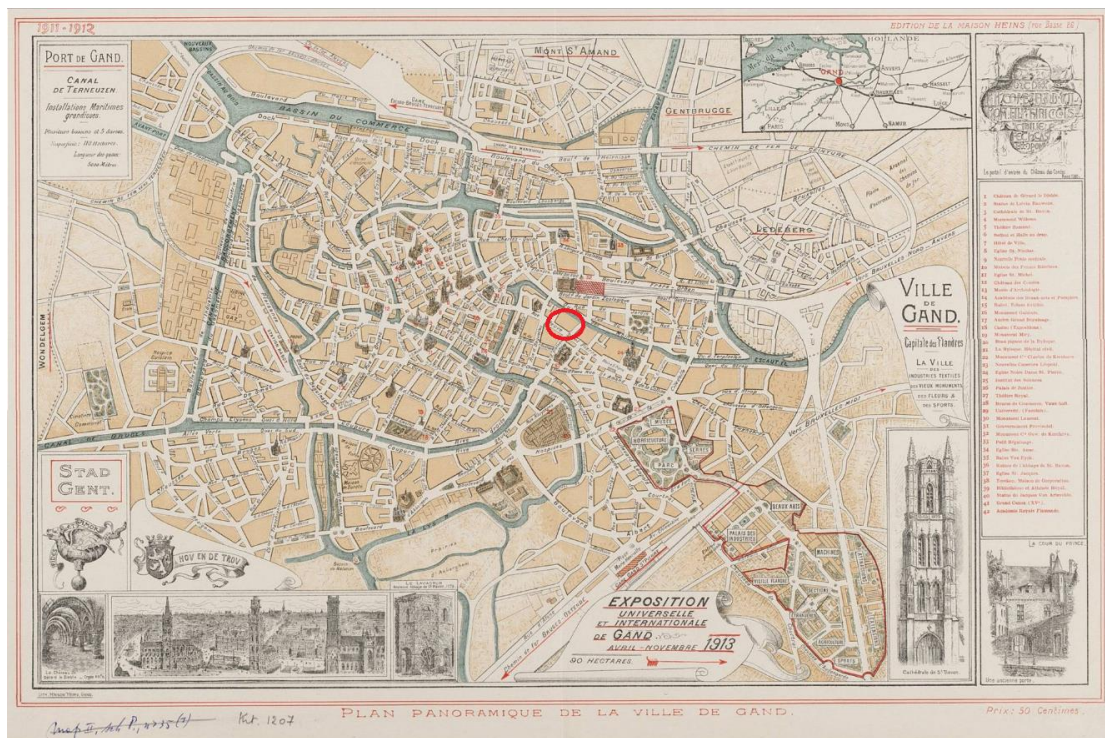


Het kaartmateriaal uit de 19<sup>e</sup> en 20<sup>e</sup> eeuw (Figuur 31, Figuur 32, Figuur 33 en Figuur 34) geven geen gedetailleerd beeld van het projectgebied.



Figuur 31: “Atlas Universel, Plan de Gand” uit 1877 (bron: [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/59/Map\\_of\\_Ghent\\_by\\_Fayard\\_de\\_la\\_Bruyere%2C\\_1877.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/59/Map_of_Ghent_by_Fayard_de_la_Bruyere%2C_1877.jpg)) met aanduiding projectgebied.



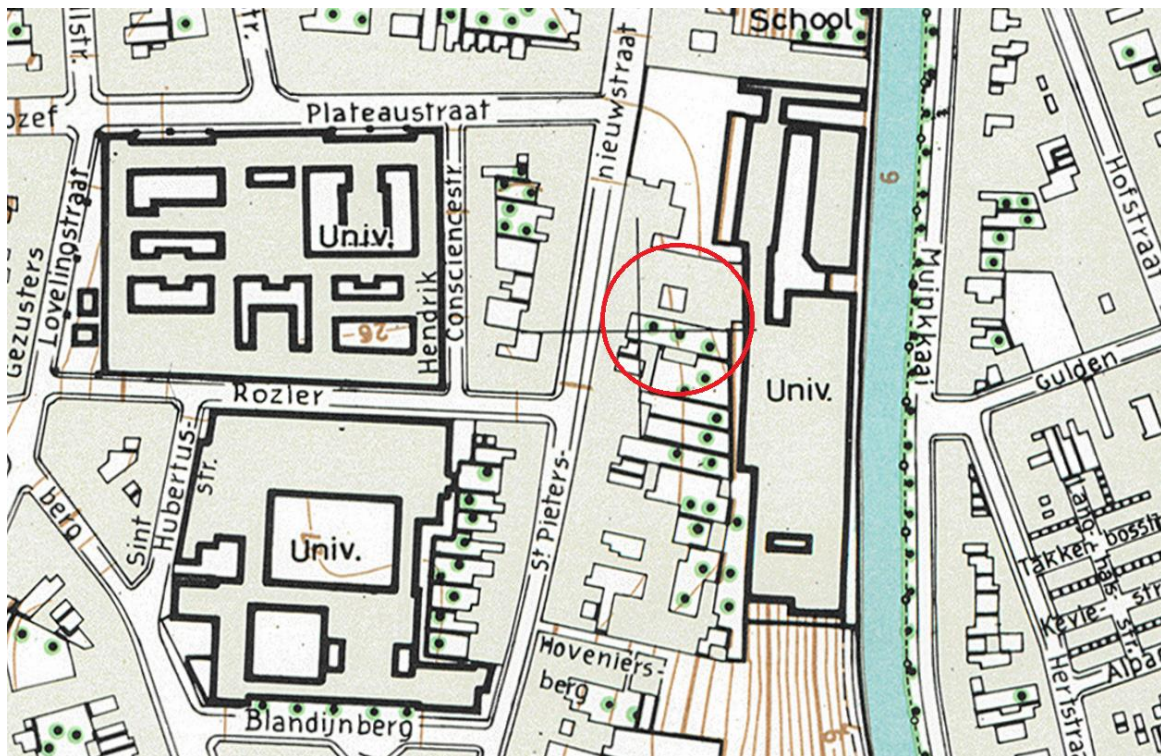


Figuur 32: Kaart Gent 1911-12 (bron: [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d4/Kaart\\_Gent%2C\\_Armand\\_Heins%2C\\_1911-12.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d4/Kaart_Gent%2C_Armand_Heins%2C_1911-12.jpg)) met aanduiding projectgebied.



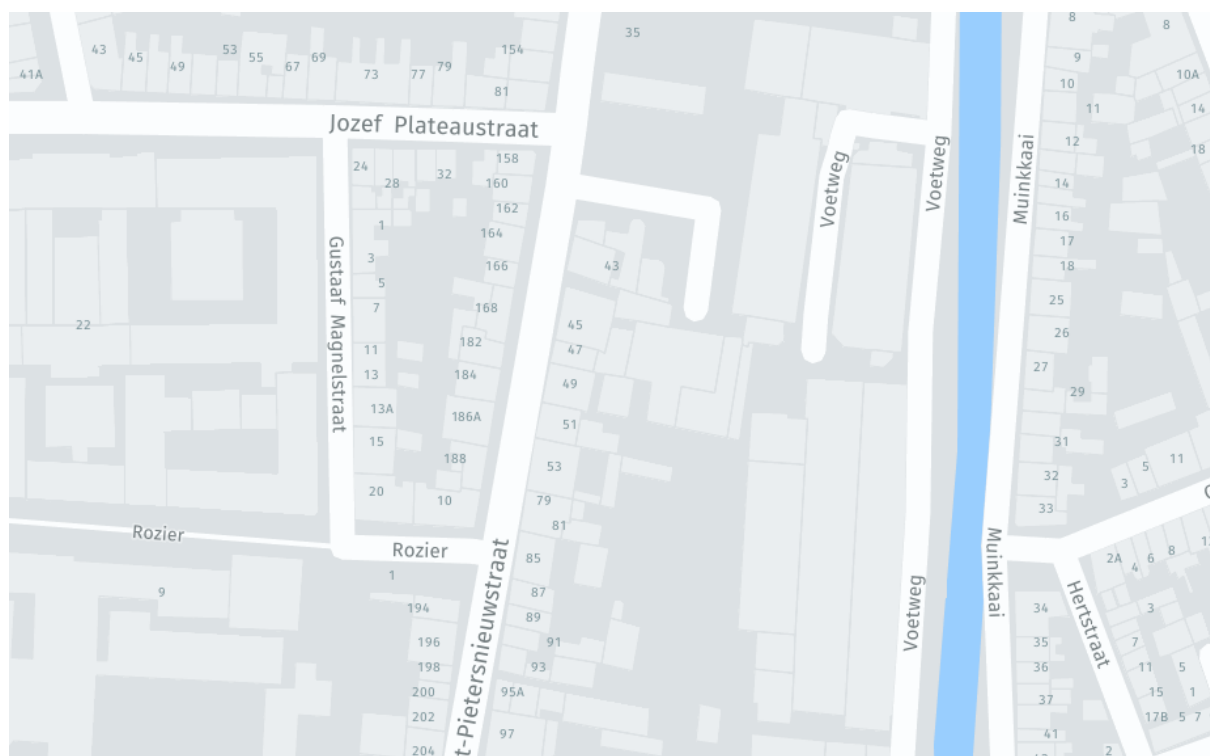
Figuur 33: Kaart Gent 1913 naar aanleiding van de Wereldtentoonstelling (bron: [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d8/Map\\_of\\_Ghent\\_by\\_Armand\\_Heins%2C\\_1913.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d8/Map_of_Ghent_by_Armand_Heins%2C_1913.jpg)) met aanduiding projectgebied.



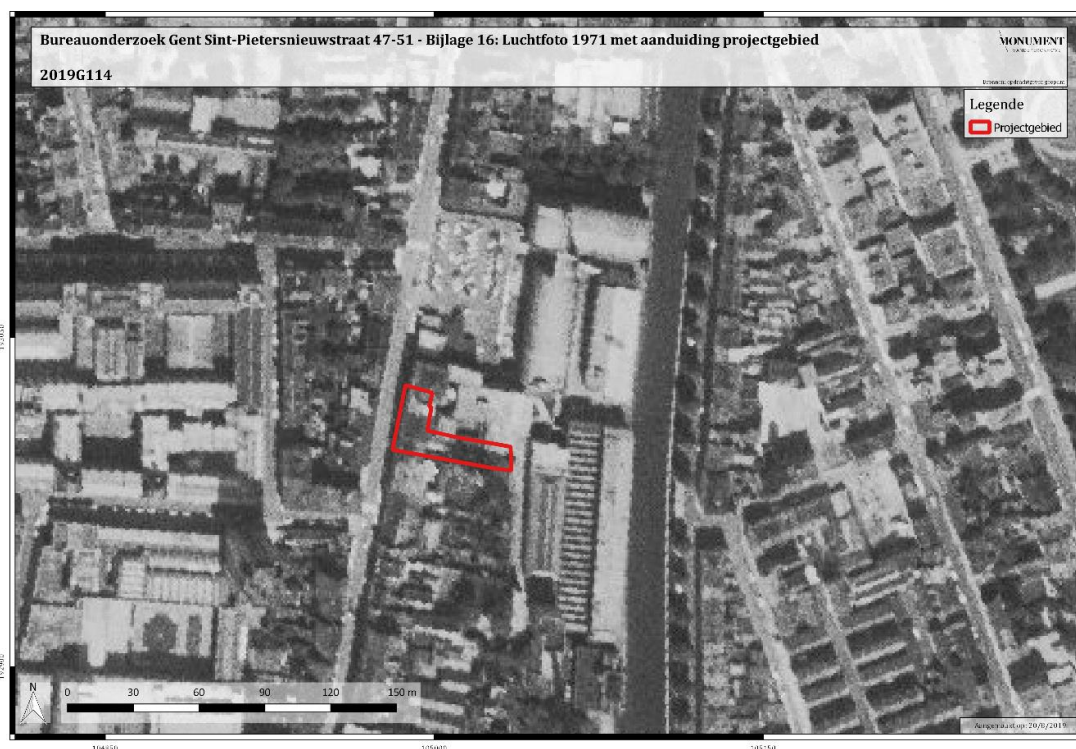


Figuur 34: Topografische kaart Gent 1950-1970 (bron: geopunt.be) met aanduiding projectgebied.

Luchtfoto's en recent kaartmateriaal (Figuur 35, Figuur 36, Figuur 37, Figuur 38 en Figuur 39) geven een duidelijk beeld dat er bebouwing is langs de Sint-Pietersnieuwstraat. Huisnummer 51 heeft een achterliggende tuin. Binnen de contouren van het onderzoeksgebied lijken zich gedurende de 20<sup>ste</sup> en de eerste decennia 21<sup>ste</sup> eeuw nauwelijks veranderingen voor te doen.



Figuur 35: Kaart met huisnummers (bron: geopunt.be).



Figuur 36: Luchtfoto Gent 1971 met aanduiding projectgebied (bijlage 16, bureaonderzoek) (bron: geopunt.be).

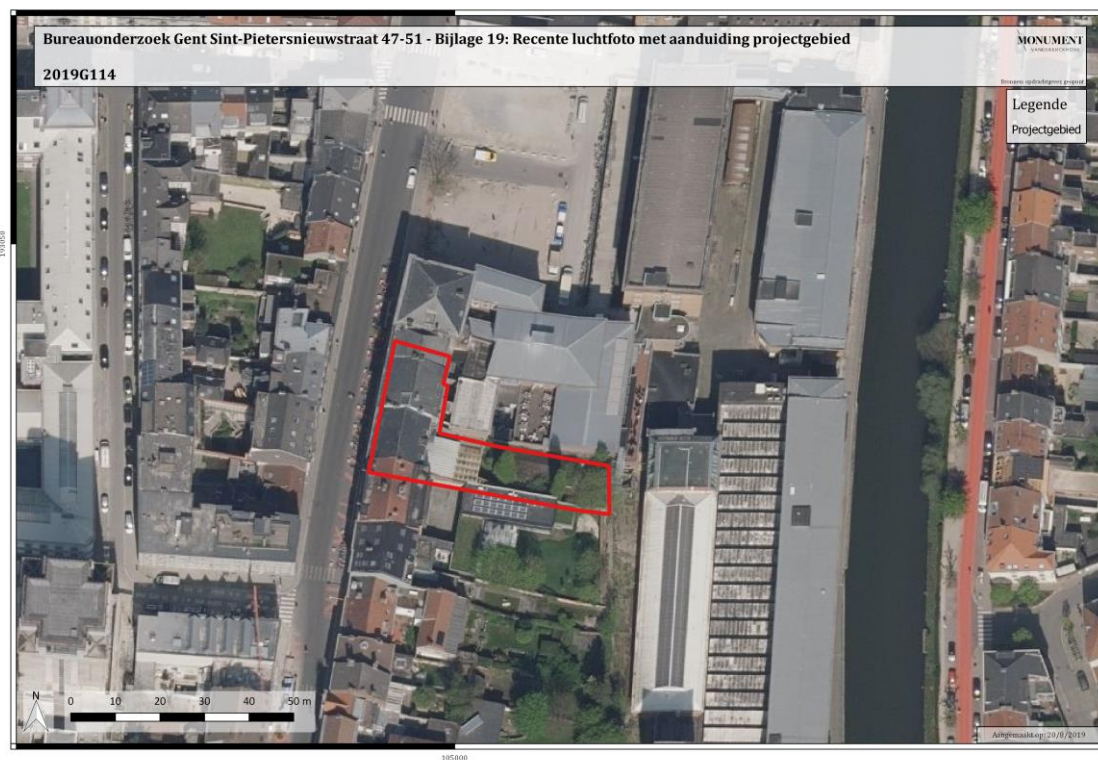




Figuur 37: Luchtfoto Gent 1979-1990 met aanduiding projectgebied (bijlage 17, bureauonderzoek) (bron: geopunt.be).



Figuur 38: Luchtfoto Gent 2013-2015 met aanduiding projectgebied (bijlage 18, bureauonderzoek) (bron: geopunt.be).



Figuur 39: Luchtfoto Gent recent met aanduiding projectgebied (bijlage 19, bureauonderzoek) (bron: geopunt.be).



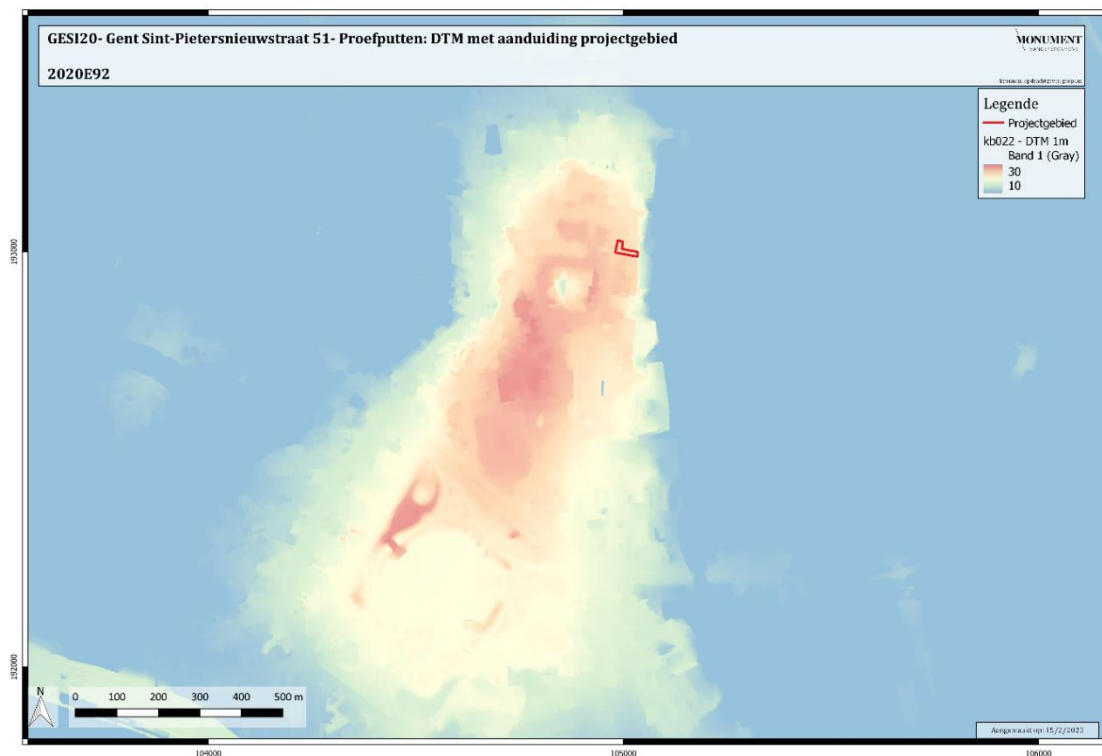
## 3 ASSESSMENTRAPPORT

### 3.1 Stratigrafie

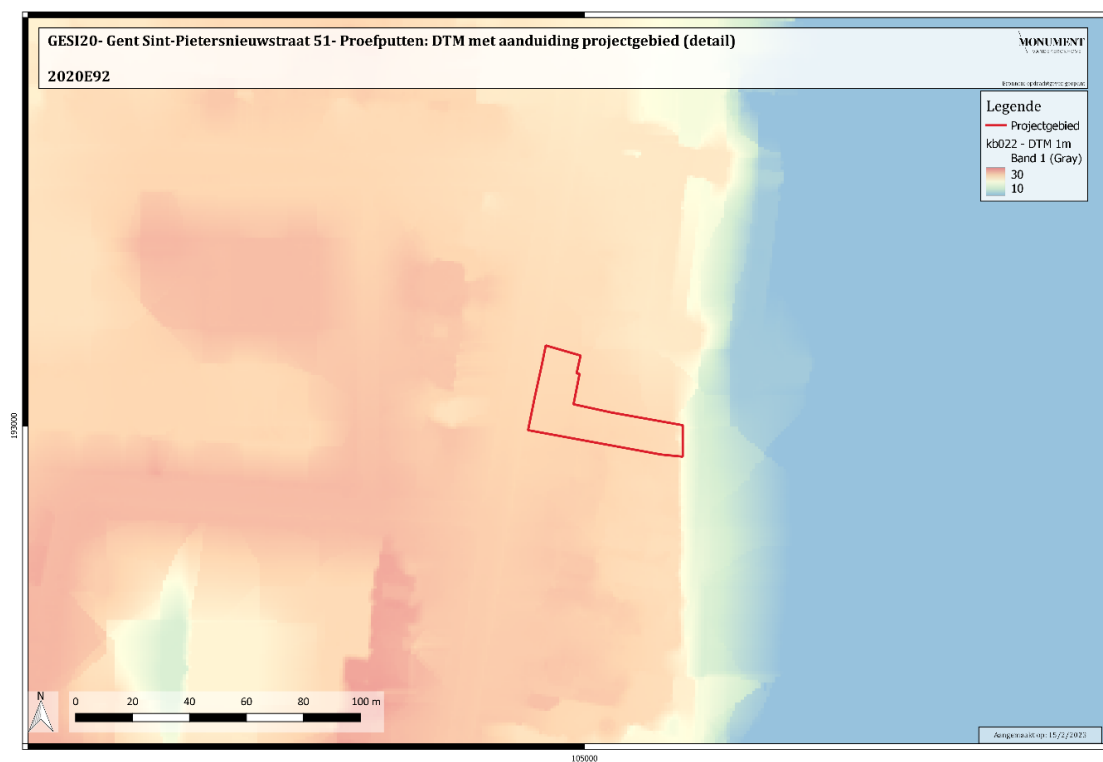
Het projectgebied wordt binnen een straal van 400m aan drie zijden omringd door waterwegen (Figuur 1 en Figuur 3). Ten noorden door de Ketelvest, ten zuiden door de Nederschelde en en ten westen door de Leie. Deze drie waterwegen zijn de grenzen van het hoger gelegen deel in Gent, nl. de zandige Blandinusberg ((+29m TAW), een langwerpige heuvel die als een restant van een oude tertiaire of pleistocene schiervlakte moet worden beschouwd. Rondom de Blandinusberg daalt het terrein naar gemiddeld +8m TAW (Figuur 12 en Figuur 40).

In totaal werden 4 profielen gezet om de stratigrafie van het terrein te kunnen bepalen (Figuur 42). Enkel de representatieve profielen worden hieronder besproken.

Het projectgebied ligt op de rand hiervan het heeft een hoogte van +23m à +24m TAW.

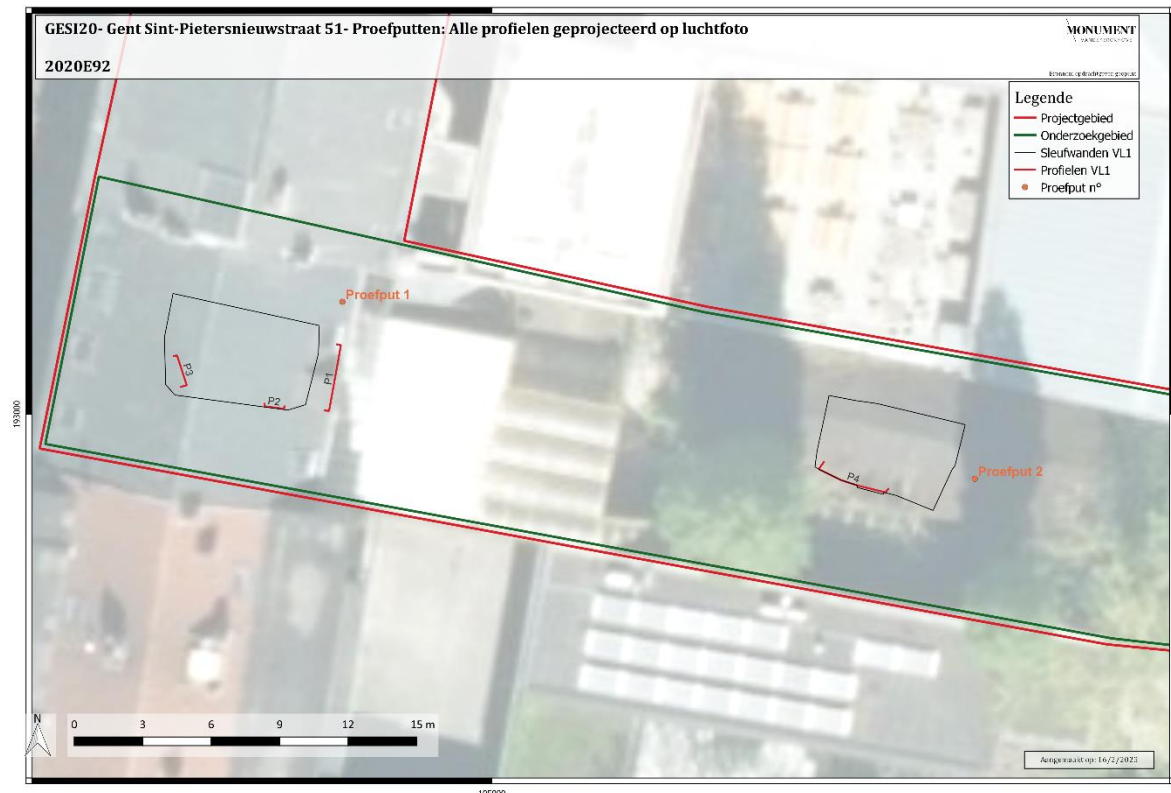


Figuur 40: DTM met aanduiding projectgebied, bijlage 6 (© Monument Vandekerckhove en geopunt.be).



Figuur 41: DTM met aanduiding projectgebied (detail), bijlage 7 (© Monument Vandekerckhove en geopunt.be).





Figuur 42: Verdeling van alle profielen op het terrein (op luchtfoto van 2020 - winteropname), bijlage 8 (© Monument Vandekerckhove en geopunt.be).

### 3.1.1 Profiel P3

De geografische ligging aan de oosthelling van de Blandijnberg heeft bepaalde sporen nagelaten in de samenstelling van de bodem, zoals blijkt uit profiel P3 uitgevoerd in proefput 1 bij kuil S16 (Figuur 42 en Figuur 43). Het profiel toont de aanwezigheid van twee colluviale pakketten die op een zuivere moederbodem rusten. In het bovenste deel van het profiel werd een eerste laag zand L73 (donkergeel met vrij weining houtskoolspikkels) van ongeveer 20 cm dikte geregistreerd. L73 rust op een zeer harde laag van kleiig zand L74 (licht bruinig geel met zeer weinig houtskoolspikkels) van ongeveer 10-15 cm dik. De aanwezigheid van talrijke bioturbaties op laag S74 leveren informatie over de ontwikkeling van de vegetatie voordat deze door het pakket S73 werd bedekt.



Figuur 43: Profiel P3 in proefput 1 (noord-zuid georiënteerd) (© Monument Vandekerckhove).

Deze twee lagen worden gekenmerkt door hun concentratie van rolkeien met verschillende diameters (Figuur 44). Het bezoek en expertise van geoloog Frank Gelaude kon de volgende informatie over laagpakketten L73 en L74 en de afkomst van deze rolkeien verstrekken:

*“De rolkeien zijn afkomstig van het basisgrint dat voorkomt op de top van de Blandijnberg op 27m TAW, boven een zware donkere klei (Lid van Asse-Ursel), Bartoniaan ouderdom. Het basisgrint is een Pleistocene terrasafzetting, aangeduid op geologische kaart als Gt. Het voorkomen van de rolkeien in het zandpakket wijst op een colluviumafzetting.”*





Figuur 44: Rolkeien in pakketten L73 en L74 (© Monument Vandekerckhove).

### 3.1.2 Profiel P2

Profiel P2 (west-oost georiënteerd) werd gemaakt te hoogte van kuil S20 op de zuidelijke wand van proefput 1. Onder een puinige toplaag van ongeveer 50cm dik, werd op de rechterzijde van de profielen een muurrestant S57 aangetroffen van ongeveer 75cm dik. Op de linkse wand van de profiel werd in het bovenste deel een reeks van **bewoningslagen** aangetroffen, met name: **L29** van ongeveer 15cm dik en afwisselende zand- (geel) en organische lagen (zwart) die wijzen op de aanwezigheid van een eerste archeologisch niveau tussen +24,17 m en +24,00 m TAW.

Onder deze bewoningslagen werd een **afvalkuil S20** aangetroffen bestaande uit opvullingspakketten L30-L31-L26-L103. Deze kuil werd slechts gedeeltelijk bewaard dankzij de verstoring die de aanleg van muur S57 en zijn insteek (bruine zandleem pakketten L102 en L104) teweegbracht. Uit kuil S20 (vooral uit zwart humeuze zandleem laag L26) werden veel aardewerkfragmenten aangetroffen daterend uit de 13<sup>de</sup> eeuw. Deze sporen en lagen zijn overeenkomstig met een tweede archeologisch niveau vanaf +24,00m TAW.

Tussen de onderkant van kuil S20 en de moederbodem werd een licht grijzige zandige zandleem **L106** waargenomen (vanaf +22,87m TAW). L106, dat eerst in verband werd gebracht met het onderste opvulpakket van kuil S20, zou kunnen overeenkomen met een oudere kuil of laag, verstoord door de kuil S20. Dit wordt gesuggereerd door de continuïteit



van de laag onder L103 en L104. Op deze diepte kan dus een derde archeologisch niveau worden vastgesteld op het niveau van de moederbodem.



Figuur 45: Zicht op profiel P2 (© Monument Vandekerckhove).

### 3.1.3 Profiel P4

Profiel P4 geplaatst in proefput 2 ter hoogte van de tuinzone ligt ongeveer 70m van Muinschelde (zie Figuur 4 en Figuur 46). Het pakket van vervuilde grond L75 beslaat het bovenste deel van het profiel voor de eerste 50 cm en bedekt het eerste archeologische niveau vanaf +23,60 m TAW. Op dit niveau werd een reeks van bakstenen of **muurresten S89** uit de 14<sup>de</sup>-15<sup>de</sup> eeuw aangetroffen. Onder een puinig ophogingspakket L76 (20cm dik) werd in het profiel en op het eerst archeologische vlak een grote **afvalkuil S70** geregistreerd. S70 bestaat uit twee opvullingspakketten L77 en L101 van bruine zandleem met inclusies van houtskool-, baksteen-, en kalkmortelbrokjes tot een diepte van ongeveer 140cm onder het maaiveld (tot +22m60m TAW).

Onder muur S89, onderbreekt een kleine kuil S80 de laagpakketten L79 en L81 bestaande uit bruine zandleem, houtskoolbrokjes en sporen van bioturbatie. Deze sporen gaan dieper door



in de zuivere laag **L82** of B-horizont (beige zandige zandleem gevlekt met licht bruin) en bewijzen het gebruik van dit deel van het terrein als tuinzone, zoals afgebeeld op de historische kaarten van stad Gent vanaf de 16<sup>de</sup> eeuw (Figuur 47).



Figuur 46: Zicht op profiel P4 (west-oost georiënteerd) (© Monument Vandekerckhove).



Figuur 47: Panoramisch zicht Gent detail 1534 (bron: [https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst\\_van\\_oude\\_kaarten\\_van\\_Gent](https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_oude_kaarten_van_Gent)) met aanduiding projectgebied (© Monument Vandekerckhove).

Onder pakket L82 en vanaf +22,70m TAW werd een harde laag van kleiig zand L83 van ongeveer 20cm dik aangetroffen. **L83** heeft een bruine kleur en bevat een grote hoeveelheid rolkeien van het colluviale pakket L74 die eerder in profiel 2 van proefput 1 werd waargenomen. Laag L83 is vermoedelijk via de oosthelling gemigreerd van de top van de Blandijnberg tot op dit perceel. Er werd geen aardewerk in dit kleipakket aangetroffen, waardoor het pakket niet kan worden gedateerd. Inclusies doen zich voor in weinige hoeveelheid van houtskool-, baksteen- en kalkmortelbrokjes. Dit zou wel kunnen wijzen op de exploitatie van de Blandijnberg ten tijde van de migratie. **L84** getuigt ook van deze kleiverschuiving door de aanwezigheid van geïsoleerde brokken klei in het zandpakket. Het onderste deel van het profiel toont een superpositie van zandpakketten **L85-L86-L87** alsook een laag van gelig-lichtgrijs klei L88 die vanop de Blandijnberg kwamen.



## 3.2 Assessment sporen

In onderstaande hoofdstuk zullen de relevante aangetroffen sporen en structuren besproken worden per werkput. Het gaat hierbij kuilen, baksteenresten en laagpakketten.

### 3.2.1 Proefput 1



Figuur 48: Zicht op de perceel n°51 ter hoogte Sint-Pietersnieuwstraat (© Monument Vandekerckhove).

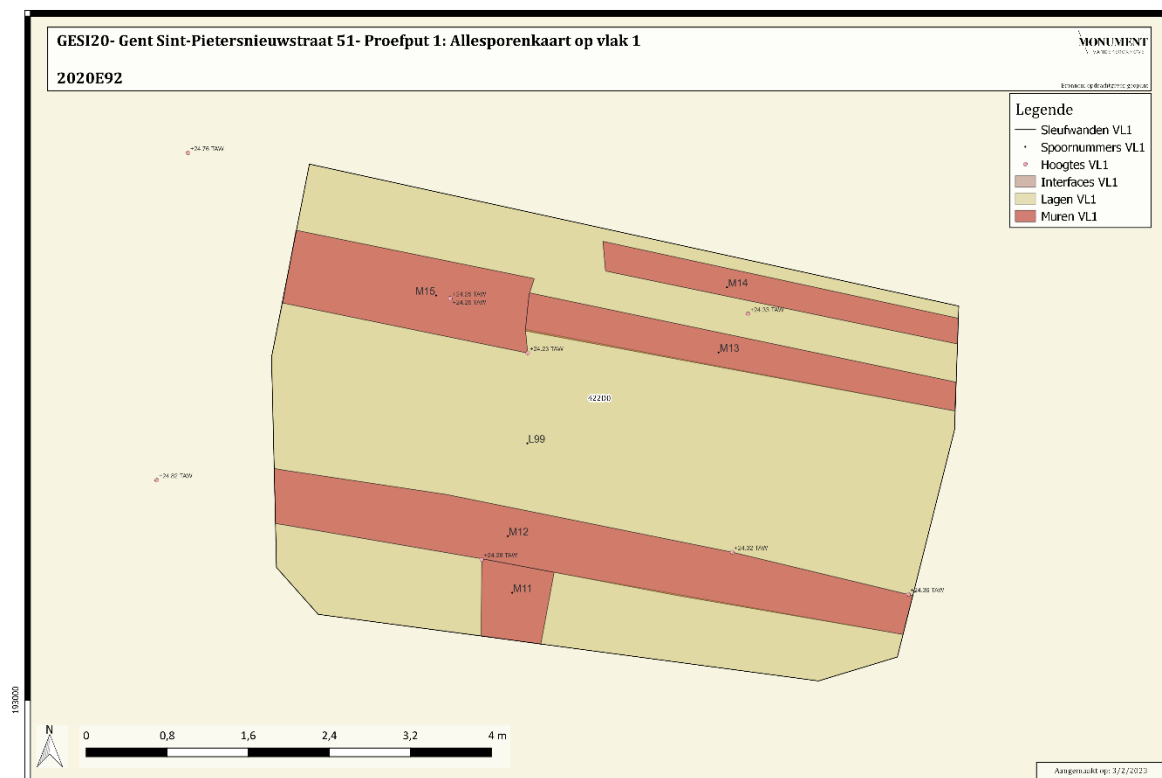
Proefput 1 werd uitgegraven in het westelijke deel van het preceel nummer 51 en is ongeveer 6,5x4m. In totaal werd ca. 26m<sup>2</sup> onderzocht. Een afstand van ongeveer 3 à 4 m werd voor stabiliteitsredenen aangehouden tot de omringende muren van de percelen nr. 49 en 53. Deze plaatsing van proefput 1 in het midden van het perceel maakte het ook mogelijk om op te graven in een zone buiten de gekende kelders (ter hoogte van deze grensmuren en aan de voorzijde van perceel nr. 51, ter hoogte van de Sint-Pietersnieuwstraat), wat een groter potentieel biedt voor het behoud van archeologische sporen.

Bij de geplande werken zal in deze zone van het projectgebied een nieuwe kelder aangelegd worden tot 330 cm onder het maaiveld. Het niveau van het maaiveld werd tijdens de prospectie op ongeveer +14,70m TAW geregistreerd.

Een **eerste archeologische niveau** (Figuur 49 en Figuur 50) werd aangelegd op een diepte van +24,30m TAW (d.w.z. op een diepte van ongeveer 0,40m onder het maaiveld). Op deze hoogte werden verschillende west-oost georiënteerde funderingsmuren aangetroffen. Alleen muur S11 is noord-zuid gericht en is verbonden met muur S12.

**Muren S11 en S12** kennen een baksteenformaat van 24,5x11x5cm, gebruikt voor de bouw tot de 17e eeuw in de regio Gent<sup>17</sup>.μ

**Muren S13 en S14** tonen het gebruik van een formaat van 21x10x4,5cm, wat kan toegewezen worden aan een latere bouwfase. Alleen muursegment **S15** toont het hergebruik van materiaal, met name: gebroken baksteen van 21 cm lengte. Vermoedelijk om nadeloos aan te sluiten bij muren S13 en S14.



Figuur 49: Allesporenkaart op vlak 1 in proefput 1, bijlage 9 (© Monument Vandekerckhove en geopunt.be).

<sup>17</sup> LALEMAN M.-C., STOOPS G., 2018, P176-177.



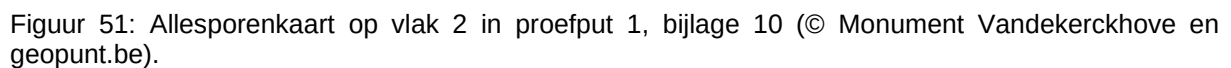


Figuur 50: Zicht op muurresten op vlak 1 (© Monument Vandekerckhove).

Het **tweede archeologische niveau** werd 50cm dieper aangelegd (rond +23,80m TAW- 0,9m onder de maaiveld) (Figuur 51).

Geassocieerd aan funderingsmuren S11 en S12 werd op vlak 2 een rechthoekige baksteenstructuur S96 aangetroffen. Deze mogelijke beerput vertegenwoordigt een volume van ongeveer 2,5m<sup>2</sup> en bestaande uit baksteenbrokken en cement.

Op vlak 2 werden in totaal 8 middeleeuwse kuilen en een mogelijke waterput (of gracht) geïdentificeerd.



De eerste groep bestaat uit de sporen waarin voornamelijk fragmenten van grijs aardewerk werden gevonden, wat wijst op een datering voor de 13e eeuw en voor de komst van rood geglazuurd aardewerk op tafels en keukens in Gent.

**Kuil S20**, gelegen tegen het zuidelijke wand van proefput 1, werd aangetroffen rond +23,79m TAW. De coupe op deze kuil werd opgenomen als profiel 2, wat belangrijke informatie oplevert over de stratigrafie en fasering van dit deel van het terrein (Profiel P2, supra). Onder een reeks bewoningslagen werd de kuil S20 tussen +24,20m en +23,6m TAW geïdentificeerd (tussen 50cm en 110cm onder het maaiveld). Er werden drie belangrijke opvulpakketten waargenomen. De meest recente laag L30 bestaat uit een bruin zandig zandleem met veel bakstenen brokjes en veel brokjes en spikkels van houtskool (ongeveer 20cm dik). Ze ligt bovenop de gelijkaardige laag L31, die eveneens kalkmortel inclusies vertoont (ca. 20cm dik). De onderste laag L26 onderscheidt zich door een mengsel van zandleem en zwart organisch materiaal waaruit een grote hoeveelheid aardewerk (zie Aardewerk uit Kuil S20) en fragmenten bot werden gehaald.





Figuur 52: Zicht op kuil S20 tegen de zuidelijke wand van proefput 1(© Monument Vandekerckhove).

In **kuil S19** gelegen in de nabijheid, bestaande uit donker grijs zandleem gevlekt met geel zand, werden ook alleen grijs fragmenten aardewerk gevonden (Figuur 53).

**Kuil S16** werd gedeeltelijk aangetroffen in de westelijke hoek van de proefput. Uit haar lemig zandig opvullingspakket werden fragment van bot, grijs aardewerk en proto-steengoed gevonden.





Figuur 53: Kuil S19 op vlak 2 (© Monument Vandekerckhove).



Figuur 54: Kuil S16 op vlak 2 (© Monument Vandekerckhove).



In de vulling van de kuilen die de tweede groep vormen, werden fragmenten van grijs, rood glazuurd en rood met een sliblaag geïdentificeerd, representatief voor laatmiddeleeuws aardewerk (vanaf 13-14de eeuw).

**Kuil S18** wordt gekenmerkt door zijn licht bruinig grijs zandvulling. Aardewerkfragmenten in grijs en rood geglazuurd werden in de vulling gevonden (Figuur 55).

**Spoor S24** was zichtbaar vanaf vlak 2 ten oosten van proefput 1 (Figuur 56 en Figuur 57). De aanleg van het derde vlak (rond +23,46m TAW) maakte zijn contouren duidelijker. Zijn grote diameter van bijna 170 cm, alsook de reeks opvullingspakketten rijk aan materiaal (aardewerk en botten) lijken te wijzen op de aanwezigheid van een waterput of het begin van een gracht. De aardewerk fragmenten bestaan uit grijs, rode geglazuurd aardewerk, alsook fragmenten in rood met een sliblaag.



Figuur 55: Zicht op kuil S18 op vlak 2 (© Monument Vandekerckhove).





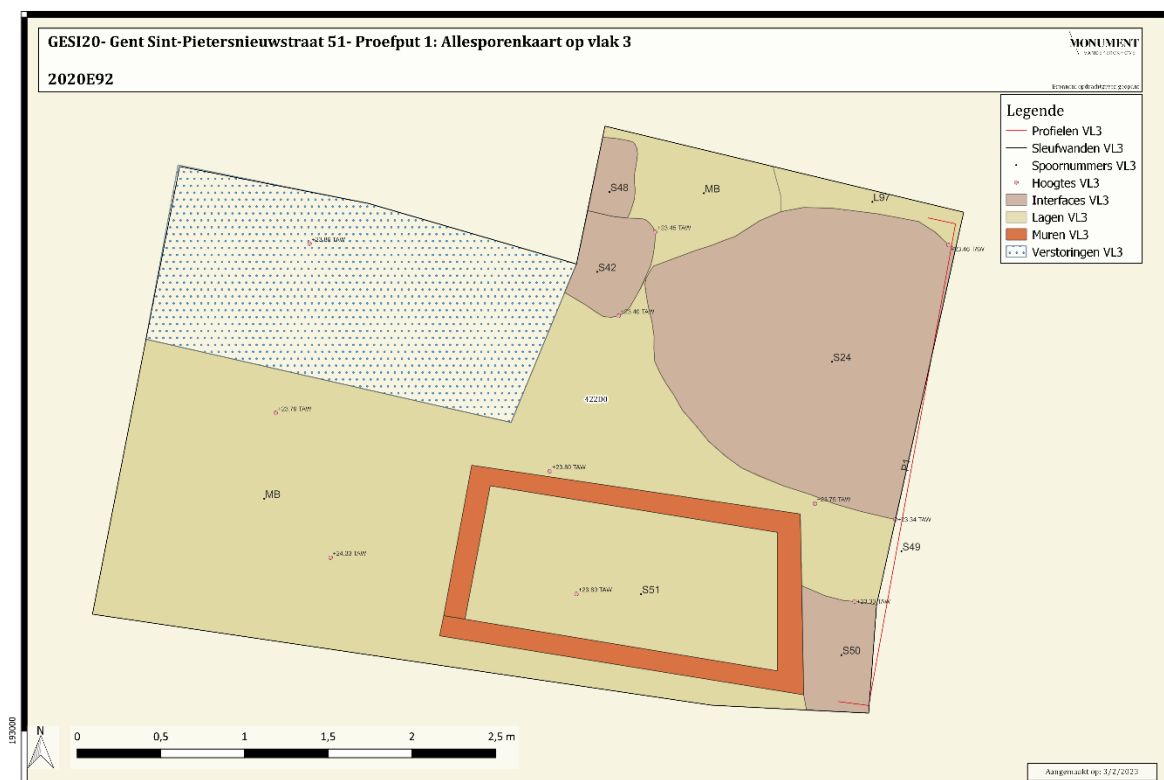
Figuur 56: Spoor S24 op vlak 2 (+23,76m TAW) (© Monument Vandekerckhove).



Figuur 57: Spoor S24 op vlak 3 (+23,46m TAW) (© Monument Vandekerckhove).



Naast de continuïteit van het spoor S24 op deze diepte werden twee andere middeleeuwse **kuilen S48 en S50** gevonden (Figuur 60 en Figuur 61). Kuil S50 (zichtbaar in profiel P1) bestaat uit een combinatie van grijs, lichtbruine en zwarte zandleem en lijkt zich verder naar het zuiden uit te breiden. Fragmenten van grijs, rood en rood geglaazuurd aardewerk werden aangetroffen.



Figuur 58: Allesporenkaart op vlak 3 in proefput 1, bijlage 11 (© Monument Vandekerckhove en geopunt.be).



Figuur 59: Mogelijke beerput S51 op vlak 3 (© Monument Vandekerckhove).



Figuur 60: Kuil S48 op vlak 3 (© Monument Vandekerckhove).





Figuur 61: Zicht op kuilen S49 en S50 op noord-zuid georiënteerd profiel P1 (© Monument Vandekerckhove).

### 3.2.2 Proefput 2



Figuur 62: Tuinzone van perceel Sint-Pietersnieuwstraat 51 (© Monument Vandekerckhove).

De afmetingen van proefput 2, gelegen in het oostelijke deel van het onderzoeksgebied, zijn 6x4m. In totaal werd ca. 21m<sup>2</sup> onderzocht.

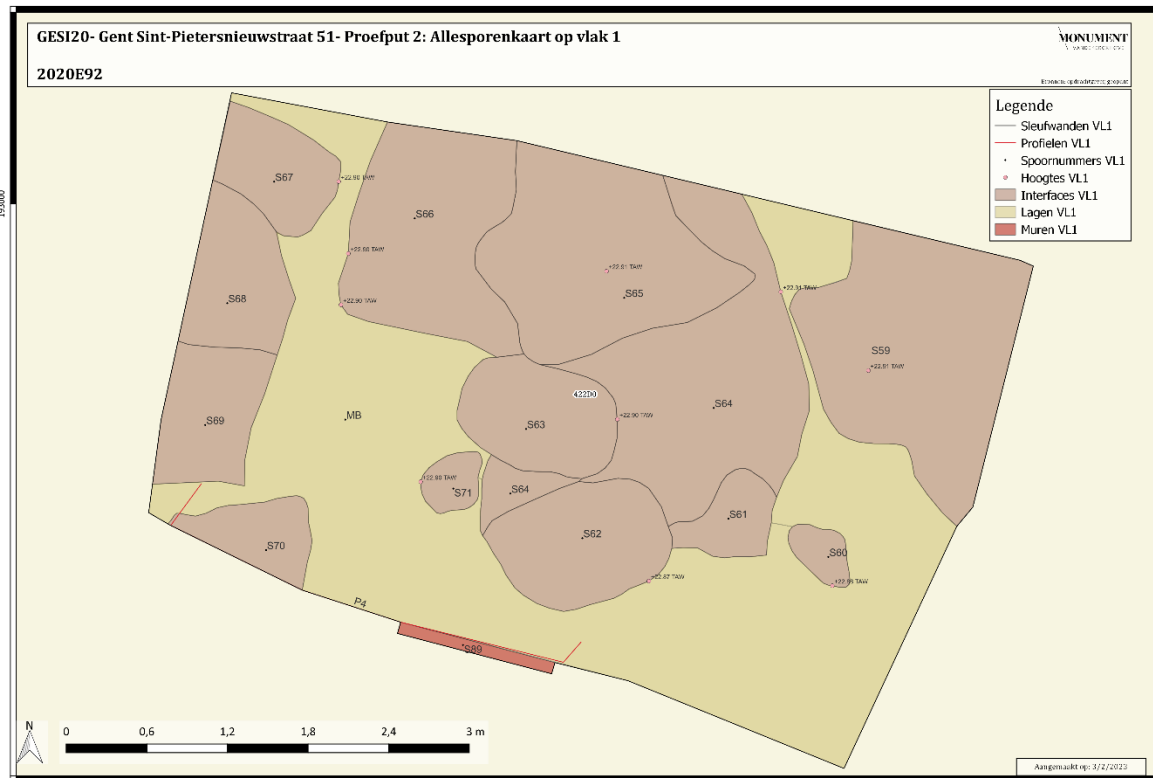
Deze zone werd oorspronkelijk voorzien voor de plaatsing van een fietstalling tot 2m25 onder het huidige maaiveld. Door wijzigingen aan de bouwplannen omvatten de geplande werken hier het plaatsen van een regenwaterput en septische put, het aanbrengen van wadi's, een buitentrapp tegen de noordgevel met funderingspalen en een ophogingspakket ter vervanging van de vervuilde grond (code 999) in het toekomstige tuingedeelte.

Het maaiveld werd ter hoogte van proefput 2 rond +24,00m TAW gemeten. Onder de 50cm van vervuilde grond was vanaf +13,50m TAW een ophogingspakket L76 aanwezig, samengesteld uit een harde en puinige zandleem met zeer veel inclusies van bouw materiaal (baksteen- en kalkbrokjes).

Het eerst archeologische vlak werd op +22,90m TAW aangelegd (d.w.z. 110cm onder het maaiveld), waar de archeologische sporen voor het eerst duidelijk werden. In totaal werden 13



kuilen of alvalkuilen geregistreerd als ook een muur die uit 1 rij baksteen bestond (Figuur 63 en Figuur 64).



Figuur 63: Allesporenkaart op vlak 1 in proefput 2, bijlage 12 (© Monument Vandekerckhove en geopunt.be).



Figuur 64: Zicht op vlak 1 in proefput 2 richting het westen (© Monument Vandekerckhove).

Deze afvalkuilen, die soms over elkaar heen liggen, getuigen enerzijds van het gebruik van dit deel van de site als achtererf voor de woningen aan de Sint-Pietersnieuwstraat en anderzijds van een fasering die wordt bevestigd door de analyse van de gevonden aardewerkfragmenten en hun stratigrafische plaatsing op het vlak.

Uit de **kuilen S64, S62 en S71** werden slechts enkele fragmenten van grijs gedraaid aardewerk gevonden, wat kan wijzen op een datering voor de 13e eeuw en voor de ontwikkeling van de rode keramiek met loodglazuur.

In **kuil S61** werden fragmenten van grijs aardewerk alsook hoogversierd gevonden, waardoor de afvalkuil rond de 13e eeuw kan worden gedateerd.

Het materiaal van de **kuilen S60, S63 en S70** bestaat uit grijs, rood en wit aardewerk met loodglazuur en steengoed uit Langerwehe, representatief voor het tafelgerei uit de 13e en 14e. d

Het aardewerkcontext van **kuil S65** bestaat uit grijs, rood, rood gelgazuurd aardewerk en steengoed uit Westervald wat wijst op een jongere datering (mogelijk uit de 17e eeuw).

In **kuilen S66 en S69** werden geen aardewerk aangetroffen maar de kuilen werden gekenmerkt door hun zeer puinige vulling met veel brokjes en brokken van bouw materiaal (baksteen, kalksteen). Kuil S69 toonde ook een grote concentratie in slakken.



Twee kuilen werden gecoupeerd tijdens het onderzoek. **Kuil S71** (Figuur 65 en Figuur 66), gesitueerd in het midden van de proefput, had een diameter van ongeveer 50 cm en een diepte van ongeveer 35 cm. Tijdens de coupe werden twee vullingsfasen vastgesteld, namelijk een bovenste pakket L94 van ongeveer 15 cm bruine zandleem geïmpacteerd door bioturbatie, rustend op een groenige bruine zandleemlaag L95, rijk aan baaksteen- en kalkmortelbrokjes inclusies.

**Kuil 70**, gedeeltelijk aangetroffen tegen de zuidelijkewand van proefput 2, heeft een diameter van ten minste 80 cm. Ondanks zijn veel grotere afmetingen vertonen de opvullingspakketten van kuil S70 (L77 en L101) overeenkomsten met die van kuil S71 (L94 en L95) gelegen in de nabijheid.



Figuur 65: Kuil S71 op vlak 1 (© Monument Vandekerckhove).



Figuur 66: Zicht op coupe van kuil S71 (© Monument Vandekerckhove).

Tijdens de aanleg van het profiel P4 op de zuidelijke wand van proefput 2 werd een muursegment bestaande uit een rij bakstenen aangetroffen (Figuur 67). Op ongeveer +23,50m TAW (50cm onder de maaiveld), net onder het vervuilde grondpakket, toont de west-oost georiënteerde **muur S89** het gebruik van een baksteenformaat van 26x12,5x5,5cm en zandmortel dat geassocieerd kan worden met 14e en 15e eeuwse Gentse constructies<sup>18</sup>. Een interpretatie is in deze fase van het onderzoek nog onduidelijk.

<sup>18</sup> LALEMAN M.-C., STOOPS G., 2018, P176-177.





Figuur 67: Muur S89 ter hoogte van profiel P4 (© Monument Vandekerckhove).

### 3.3 Assessment vondsten

Tijdens het archeologisch onderzoek werd een aanzienlijke hoeveelheid aardewerk, beenderen, metaal en bouw materiaal ingezameld uit proefputten 1 en 2.

#### 3.3.1 Aardewerk

De fragmenten aardewerk die bij de aanleg van de archeologische vlakken of bij bepaalde sporecouples werden gevonden werden verzameld, geïnventariseerd en bestudeerd om een interpretatie te kunnen geven over de datering van de sporen die op de site Sint Pietersnieuwstraat 51 werden waargenomen.

De aardewerkcontext van sommige sporen lijkt kenmerkend te zijn voor de evolutie van laatmiddeleeuwse aardewerk en overeen te komen met de bewoningsgeschiedenis van de site vanaf de 13e eeuw.

##### 3.3.1.1 Aardewerk uit Kuil S20

Uit kuil S20 werden in totaal 25 fragmenten aardewerk aangetroffen waarvan minimum 3 individuen in grijs aardewerk, 1 individu (of fragment) in hoogversierd en een individu (of fragment) van rood geglaazuurd aardewerk (Figuur 68).

Er werden 23 wandfragmenten, alsook 4 randen grijs aardewerk geobserveerd (van 2 verschillende individuen). De randen zijn overeenkomstig met twee kogelpotten. Het eerste fragment bestaat uit de rand, de hals en het begin van de schouder en toont een brede blokvormige rand van het type L42D. Het tweede individu (waarvan drie randfragmenten werden gevonden) komt ook overeen met een kogelpot, maar van het type L40B. Deze twee individuen kunnen beide in verband worden gebracht met types die in de 13e eeuw werden gebruikt.

Het fragment rood aardewerk toont het gebruik van spaarzaam loodglazuur, alsook brandsporen op de buitenzijde. Een randfragment met ribbels in hoogversierd aardewerk toont een fijne witte sliblaag, gevlekt met een groenig en geel glazuur.

Deze context maakt het mogelijk de kuil S20 te dateren in de 13e eeuw.





Figuur 68: Aardewerk uit kuil S20 (INV64) (© Monument Vandekerckhove).



Figuur 69: Randprofielen L40D en L40B uit INV6 (© Monument Vandekerckhove).



### 3.3.1.2 Aardewerk uit kuil S24

Uit kuil S24 werden in totaal 51 fragmenten aardewerk aangetroffen waarvan 39 fragmenten in grijs-, 6 in rood geglazuurd, 5 rood en 1 vroegrood. Uit de observatie van deze fragmenten konden ongeveer 15 individuen worden onderscheiden (Figuur 70 en Figuur 71).

De fragmenten in grijs aardewerk zijn slechts wandfragmenten variërend van licht tot donkerder grijs, soms licht korrelig aan het oppervlak en sommige met roetsporen die erop wijzen dat zij tot het keukengerei behoren.

De rood geglazuurde aardewerkfragmenten tonen het spaarzame en beperkte gebruik van loodglazuur op bepaalde en strategische delen van het tafel- of keukengerei. Het fragment in rood aardewerk van een oor op een rand (kruik of kan?) toont ook het gebruik van een gelige witte sliblaag (Figuur 71).

Deze aardewerkcontext kan ook rond de 13<sup>de</sup> eeuw gedateerd worden.



Figuur 70: Aardewerk uit kuil S24 (INV 13) (© Monument Vandekerckhove).





Figuur 71: Aardewerk uit kuil S24 (INV67) (© Monument Vandekerckhove).

### 3.3.1.3 Aardewerk uit kuil S41

Uit de kuil S41 werd een wandfragment in grijs aardewerk, twee fragmenten steengoed (waarvan één met een bruin oppervlakte gevlekte met grijs) en een fragment van een mogelijk bord in rood aardewerk afgedekt met een geel koperglazuur en versierd met sgraffito techniek (door puntjes en lijnen) aangetroffen. Dit wijst op een gebruik vanaf de tweede helft van de 15<sup>de</sup> eeuw<sup>19</sup> (Figuur 72).

---

<sup>19</sup> DE GROOTE, 2014, P150.



Figuur 72: Aardewerk uit kuil S41 (INV59) (© Monument Vandekerckhove).



Verschillende fragmenten van dierlijk bot zijn sporadisch of in grotere hoeveelheden in de vulling van de kuilen aangetroffen. Deze zijn afkomstig van de tafel of het keukenafval en bevestigen de interpretatie van sommige sporen als afvalkuilen (Figuur 73 en Figuur 74).



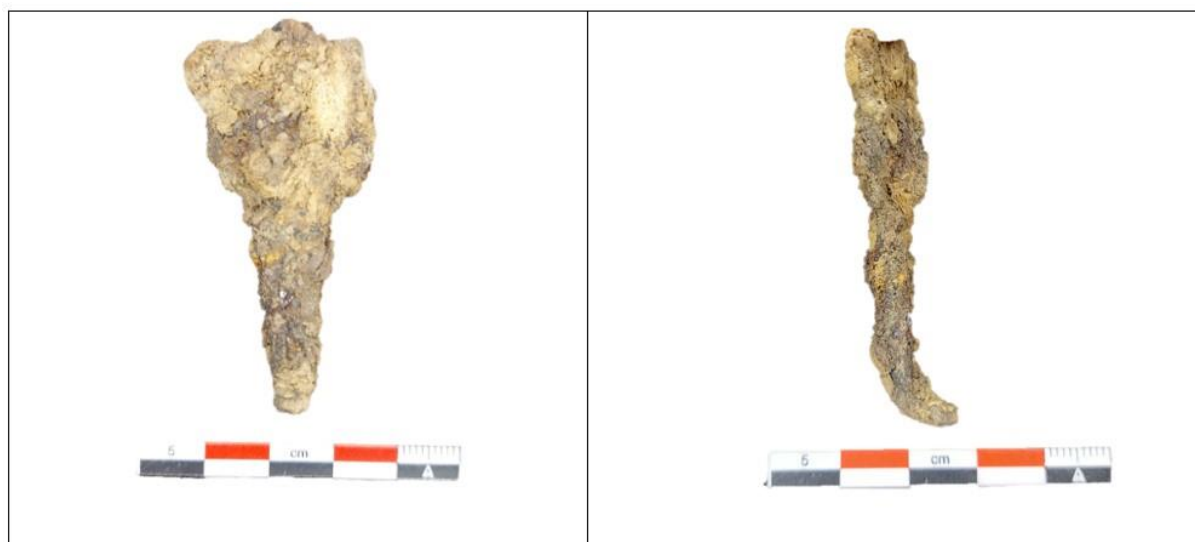
Hieronder volgt een tabel met de dierlijke botten aangetroffen per spoornummer:

| Inventarisnummer | ▼ Spoornummer | ▼ InterfaceSpoornummer | ▼ Technische groep    |
|------------------|---------------|------------------------|-----------------------|
| 1                | 16            |                        | dierlijk bot          |
| 15               | 19            |                        | dierlijk bot          |
| 60               | 19            |                        | dierlijk bot          |
| 5                | 20            |                        | dierlijk bot verbrand |
| 5                | 20            |                        | dierlijk bot          |
| 11               | 24            |                        | dierlijk bot          |
| 65               | 24            |                        | dierlijk bot          |
| 62               | 26            | 20                     | dierlijk bot          |
| 48               | 36            | 16                     | dierlijk bot          |
| 8                | 41            | 16                     | dierlijk bot          |
| 39               | 57            |                        | dierlijk bot          |
| 42               | 59            |                        | dierlijk bot          |
| 25               | 61            |                        | dierlijk bot          |
| 19               | 62            |                        | dierlijk bot          |
| 31               | 64            |                        | dierlijk bot          |
| 44               | 70            |                        | dierlijk bot          |
| 20               | 71            |                        | dierlijk bot          |
| 28               | 71            |                        | dierlijk bot          |

Figuur 74: Tabel van het inventarislijst voor de dierlijk botmateriaal aangetroffen tijdens het onderzoek.

### 3.3.3 Metaal

De vondsten in metaal die tijdens het onderzoek werden gevonden zijn beperkt tot een nagel uit kuil S19 (INV33) en een mogelijke hangertje uit kuil S20 (INV79) (Figuur 75).

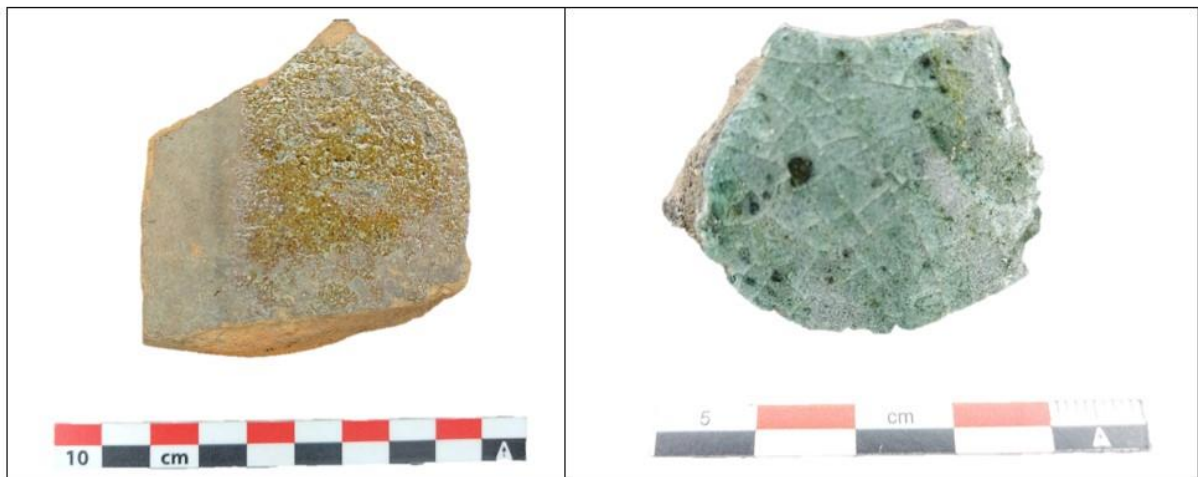


Figuur 75: Hangertje uit kuil S20 (INV79) (© Monument Vandekerckhove).



### 3.3.4 Bouwmateriaal

Talrijke fragmenten bouwmateriaal zijn gevonden en komen voornamelijk overeen met stukken van afgekapte natuursteen. Stukken gebakken tegels vullen ook deze categorie aan. Uit kuilen S57 (INV38) en S70 (INV45) werden fragmenten tegels met sporen van glazuur aangetroffen (Figuur 76).



Figuur 76: Fragmenten geglazuurde tegel (INV38 – INV45) (© Monument Vandekerckhove).

### 3.4 Assessment stalen

Niet van toepassing voor dit onderzoek.

### 3.5 Assessment conservatie

Niet van toepassing voor dit onderzoek.



## 4 DATERING EN INTERPRETATIE

### 4.1 Gemotiveerde interpretatie van vondsten en sporen

De 2 proefputten die op het projectgebied zijn uitgevoerd, hebben het mogelijk gemaakt in totaal 65 laagpakketten, 2 potentiële beerputten, 10 muren (of muurresten), 25 kuilen en één ongedefinieerd spoor vast te stellen. Ook talrijke fragmenten aardewerk werden ingezameld, alsmede enkele metaalvondsten, dierlijk bot en bouw materiaal die ons informeert over het gebruik van het gebied vanaf de 13e eeuw.



Figuur 77: Allesporenkaart op vlak 1 geprojecteerd op de Ferrariskaart, bijlage 13 (© Monument Vandekerckhove en geopunt.be).

Het archeologisch onderzoek in proefput 1 heeft de aanwezigheid van verschillende bewaarde archeologische niveaus in de zone gelegen aan de Sint Piernieuwstraat aangetoond. Een reeks moderne muurresten vormen het eerste archeologische vlak vanaf 40 cm onder het maaiveld. Vanaf 50cm onder de maaiveld (dwz vanaf +24,17m TAW) een superpositie van bewoninglagen of leeflagen L29 (afwisselende geel zand en zwarte organische lagen) werden op Profiel P2 waargenomen en vormen het tweede archeologische vlak. Op het derde archeologische niveau (tussen +24m – 23,80m TAW) werden kuilen en afvalkuilen geregistreerd vanuit materiaal uit de 13<sup>de</sup> en 14<sup>de</sup> eeuw werd gevonden. De aardewerkcontext van kuilen zoals S20 bestaat voornamelijk uit grijs gedraaid aardewerk, terwijl de

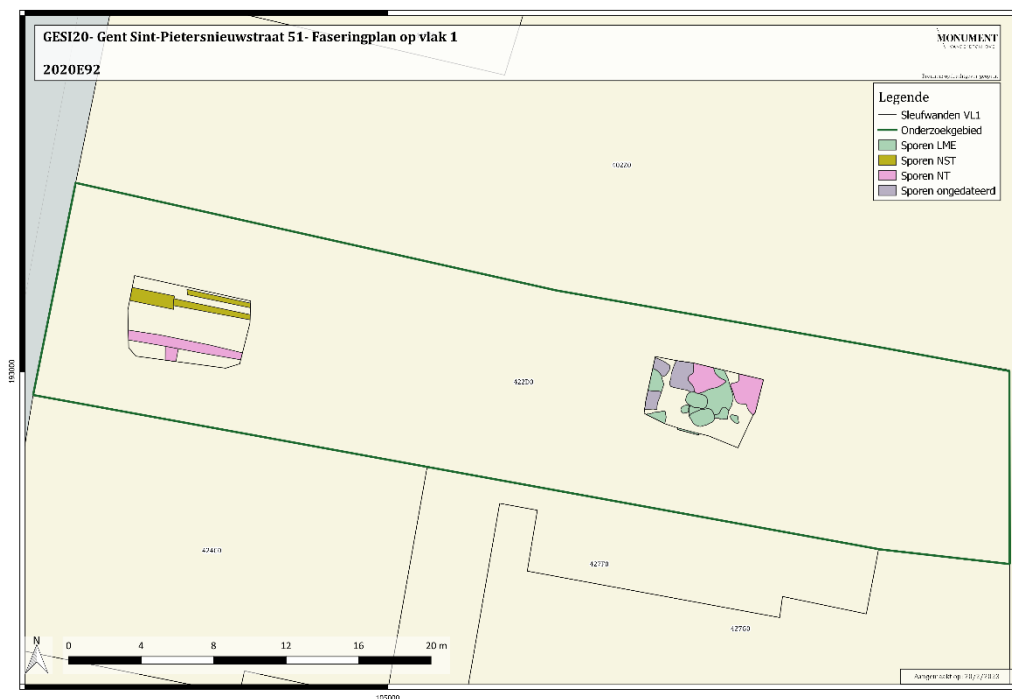
aardewerkcontext van andere kuilen zoals S24 een diversiteit aan tafel van steengoed laten zien door de aanwezigheid van rood geglaazuurd aardewerk. Deze verschillen zouden in verband kunnen worden gebracht met een fasering van deze kuilen uit de Late Middeleeuwen. Een ongedateerd beerput S51 gebouwd met brokken baksteen en kalkmortel werd ook op dit niveau waargenomen.

Bij de aanleg van vlak 3 rond +23,46m TAW kwamen nog extra kuilen S42, S48 en S50 daterend uit de 13e eeuw aan de licht, die overeenkomstig zijn met een vierde archeologisch niveau. Op deze diepte werden ook twee colluviale pakketten met rolkeien L73 en L74 op profiel P2 aangetroffen. Deze migratie van grond werd ook in profiel P4 in proefput 2 (tuinzone) opgemerkt met harde zandlaag met rolkeien L83 en kleipakketten L88 afkomstig van de top van de Blandijnberg. Geen dateerbaar materiaal werd in deze colluviale pakketten gevonden. Uit Laag L88 werden brokjes van houtskool en brokjes bouw materiaal die tijdens deze migratie getransporteerd kunnen zijn en wijzen op de exploitatie van de Blandijnberg of van dit gebied tijdens deze periode.

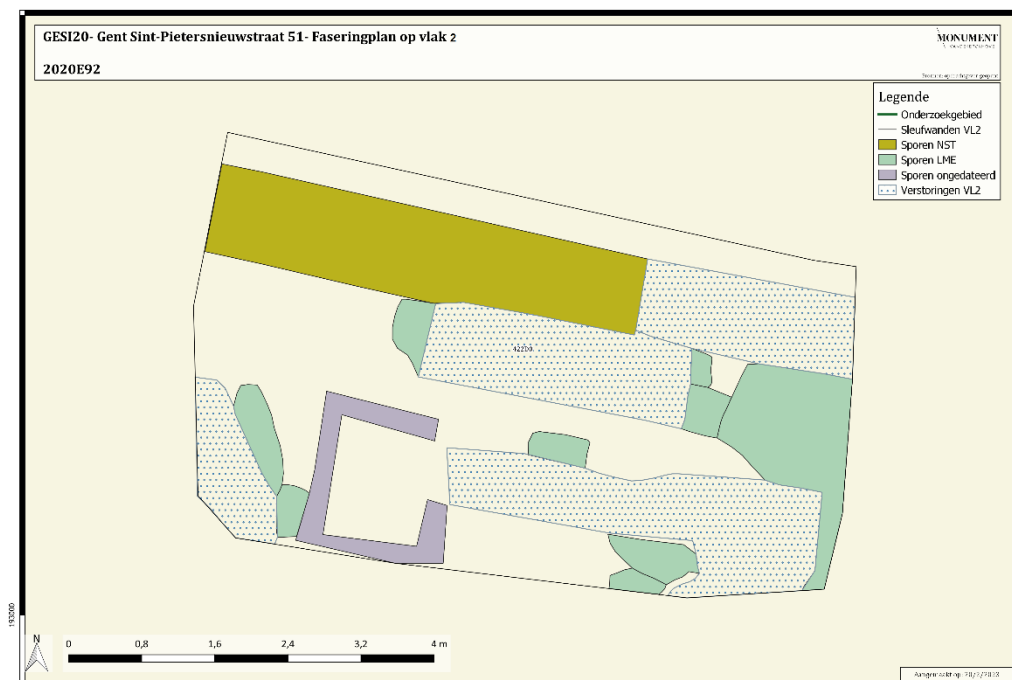
In proefput 2 werden in totaal 3 archeologische niveaus vastgesteld. Het profiel P4 maakte het mogelijk om het eerste archeologische niveau te visualiseren. Onder de eerste 50cm van vervuilde grond werden de resten van een 14<sup>de</sup> - 15<sup>de</sup> eeuwse muur S89 aangetroffen (rond +23,50m TAW). Het tweede archeologische niveau komt overeen met het archeologische vlak 1 aangelegd in proefput 2, waarbij een superpositie van talrijke afvalkuilen, representatief voor het achtererf van een bewoningszone, aan het licht kwam. De aangetroffen aardewerkfragmenten suggereren een fasering vanaf de Late Middeleeuwen (13de-14de eeuw) tot in de 17de eeuw. Profiel P4 van proefput 2 onthulde de aanwezigheid van colluviale lagen (L83-L84-L88) vanaf 120cm onder het maaiveld (+22,80m TAW) die het derde archeologische niveau in de tuinzone vormen. Een mogelijke continuïteit van deze lagen uit profiel P4 ligt op profiel P2 van proefput 1 (L73-L74) vanaf 105cm (+23.75m TAW). Het verschil in diepte van de colluviale lagen (maar liefst 1,05 meter) zou rechtstreeks verband kunnen houden met de topografie van het terrein en de oorspronkelijke helling van het onderzoeksgebied (west-oost georiënteerd) vanuit de Sint-Pietersnieuwstraat naar de Schelde.

Op basis van het aangetroffen vondstmateriaal kan er aan de aangetroffen sporen en structuren een fasering toegekend worden, dit werd samengevat op enkele plannen (Figuur 78, Figuur 79 en Figuur 80)

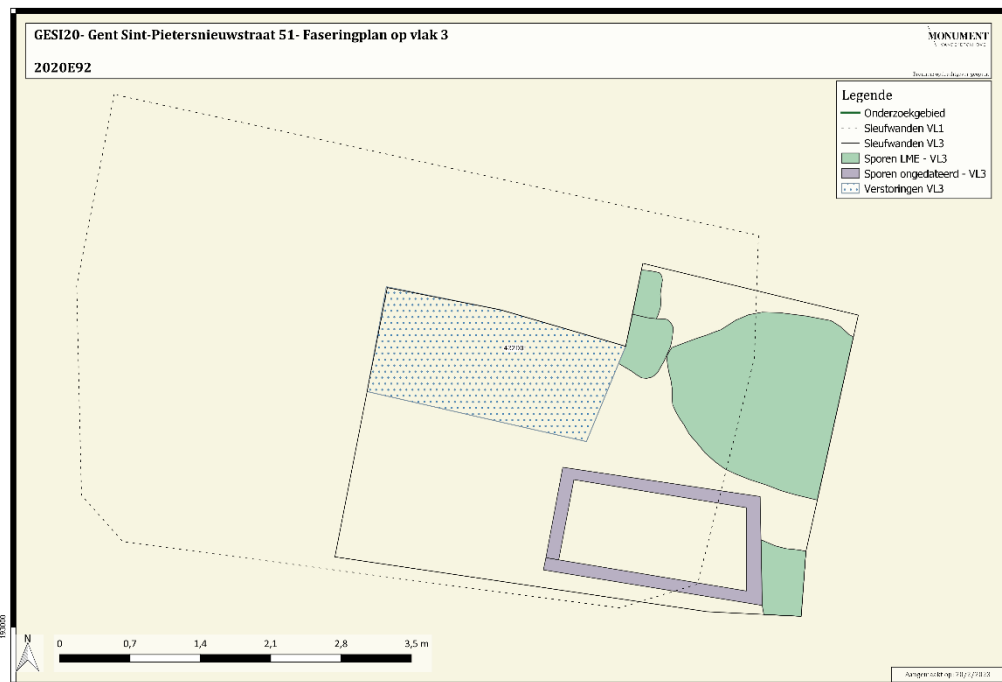




Figuur 78: Faseringplan op vlak 1 (© Monument Vandekerckhove).



Figuur 79: Fasering plan op vlak 2 (proefput 1) (© Monument Vandekerckhove).



Figuur 80: Fasering plan op vlak 2 (proefput 1) (© Monument Vandekerckhove).

## 4.2 Confrontatie met resultaten bureaustudie

Op basis van het bureaustudie werden verwachtingspatroon naar voor geschoven. Geen sporen uit de Romeinse tijd werd terug gevonden alsook geen bewoningsporen daterend van de eerste en tweede stadsomwalling van Gent. Hoewel het projectgebied buiten de eerste en tweede stadsomwalling van Gent lag, betekent dit echter niet dat hier geen bewoning aanwezig kon zijn.

Pas bij de bouw van de derde stadsomwalling omstreeks 1300 komt het projectgebied binnen de stadsomwalling te liggen. Historische bronnen geven aan dat het projectgebied gelegen is binnen het 13<sup>e</sup> – 14<sup>e</sup> eeuwse Sint-Pietersdorp langs een van de oudste en belangrijkste straten van toen, nl. de Sint-Pietersnieuwstraat. We hebben met het proefputtenonderzoek kunnen bewijzen (op basis van de meerdere kuilen en afvalkuilen) dat deze zone op dat moment bewoond was.

Kaartmateriaal uit de 16<sup>e</sup> en 17<sup>e</sup> eeuw tonen aan dat er bebouwing was langs de Sint-Pietersnieuwstraat (ook ter hoogte van het projectgebied). Achter deze bebouwing waren langgerekte tuinen die reikten tot de Nederschelde. Het is in deze zone dat een superpositie van afvalkuilen werden aangetroffen, daterend vanaf de Late Middeleeuwen tot de 17<sup>de</sup> eeuw.

Op dit kaartmateriaal zijn er ook diverse steegjes te zien maar geen resten werden aangetroffen, mogelijks door de recente nivellering van de tuinzone.



## 4.3 Synthese

Het onderzoeksterrein is gelegen langs de Sint-Pietersnieuwstraat, één van de oudste wegen van Gent. De weg vormt een natuurlijke verbinding tussen de twee grote abdijen van Gent: Sint-Baafs en Sint-Pieters. Het projectgebied situeert zich in het voormalige Sint-Pietersdorp. De geschiedenis van Sint-Pietersdorp hangt zeer nauw samen met de geschiedenis van de Gentse Sint-Pietersabdij. Het archeologisch onderzoek door proefput 1 op perceel nr. 51 van de Sint Pietersnieuwstraat heeft bewoningsporen (kuilen, afvalkuilen en leeflagen) aan het licht gebracht die nauw verbonden zijn met het Sint-Pietersdorp vanaf de 13de-14de eeuw. De talrijke afvalkuilen van verschillende afmetingen en boven elkaar geplaatst in proefput 2 komen overeen met het gebruik van het oostelijke gebied als archtererf of tuinzone vanaf deze periode.

Deze superpositie van de kuilen in proefput 2 en de studie van het keramisch materiaal hebben het mogelijk gemaakt een fasering van de archeologische sporen van de 13e tot de 17e eeuw aan te tonen. De gekend continuïteit in bewoning werd ook in proefput 1 waargenomen door de aanwezigheid van muurstructuren (beerput) of de recente muurresten in vlak 1.

Het projectgebied is gelegen aan de oosthelling van de Blandijnberg en ongeveer 70m van Muinkschelde. De profielen in proefputten 1 en 2 tonen de verplaatsing van colluviale laagpakketten in zand en klei vanaf de oosthelling van de Blandijnberg. Oorspronkelijk gelegen op de top van de Blandijnberg, werden deze pakketten met rolkeien in de richting van de Muinkschelde verplaatst. Inclusies van het bouw materiaal in kleilaag L88 zouden kunnen getuigen van een reeds bestaande ontginning of bewoning op de Blandijnberg voor de 13e eeuw.

## 4.4 Beantwoording onderzoeksvragen

### ***- Zijn er archeologische sporen aanwezig?***

Archeologische sporen werden in proefputten 1 en 2 aangetroffen in de vorm van muurresten, muurstructuren zoals een potentiële beerput, kuilen, afvalkuilen en bewoningslagen.

### ***- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?***

De sporen zijn over het algemeen goed bewaard gebleven, maar eerdere werken in de tuinzone (ter hoogte van proefput 2) hebben waarschijnlijk een deel van de stratigrafie van de site verwijderd. De tuinzone werd opgehoogd met een recente pakket van vervuilde grond (ongeveer 50cm dik) waaronder een muurrest S89 uit de 14<sup>de</sup> – 15<sup>de</sup> eeuw werd aangetroffen.

### ***- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?***

De archeologische sporen maken deel uit van verschillende structuren.

### ***- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?***

De sporen behoren tot meerdere periodes. Op basis van de gebruikte baksteenformaten konden de muren zowel in de moderne periode (vanaf de 17de eeuw) als in de Late Middeleeuwen (vanaf 14de eeuw) gedateerd worden. Deze periodes werden ook waargenomen in de aardewerkcontexten uit de kuilen van de proefputten 1 en 2. De studie van de keramiekfragmenten toonde eveneens een overwicht aan materiaal uit de 13<sup>de</sup> en 14<sup>de</sup> eeuw.

### ***- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?***

Er werden geen sporen van artisanale activiteit op de site aangetroffen.

### ***- Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?***

Twee colluviale pakketten met rolkeien L73 en L74 werden op profiel P2 aangetroffen. Deze grondverplaatsing werd ook op profiel P4 in proefput 2 (tuinzone) opgemerkt met harde zandlaag met rolkeien L83 en kleipakketten L88 afkomstig van de top van de Blandijnberg. Uit Laag L88 werden brokjes van houtskool en brokjes bouw materiaal die tijdens deze migratie van grond getransporteerd kunnen zijn en wijzen op de exploitatie van de Blandijnberg of van dit gebied tijdens deze periode.



Profiel P4 van proefput 2 onthulde de aanwezigheid van colluviale lagen vanaf 120cm onder het maaiveld (+22,80m TAW). Een mogelijke continuïteit van deze lagen uit profiel P4 ligt op profiel P2 van proefput 1 (+23.75m TAW), een verschil van 105cm. Het verschil in diepte van de colluviale lagen zou rechtstreeks verband kunnen houden met de topografie van het terrein en de oorspronkelijke helling van het onderzoeksgebied (west-oost georiënteerd) vanuit de Sint-Pietersnieuwstraat naar de Schelde.

**- Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?**

Een archeologische site is aanwezig binnen het projectgebied. Ten hoogte van de bewoningszone van het onderzoeksgebied (zone aan de Sint-Pietersnieuwstraat) werden 4 archeologische niveaus vastgesteld, het achtererf in de tuinzone bestaat uit 3 niveaus.

**- Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?**

De sporen, structuren en vondsten die tijdens het vooronderzoek zijn aangetroffen bevestigen de aanwezigheid van een archeologische site. Er is een vervolgonderzoek vereist in de vorm van een vlakdekkende opgraving op het projectgebied. Meer informatie hieromtrent is terug te vinden in het Programma van Maatregelen.

## 5 POTENTIEEL OP KENNISVERMEERDERING

### 5.1 Aard van de potentiële kennis en waardering

Het onderzoek op perceel nr. 51 in de Sint Pietersnieuwstraat heeft archeologische sporen aan het licht gebracht die teruggaan tot de 13e eeuw. Gelegen op een belangrijke as tussen de twee grote abdijen van Sint-Baafs en Sint-Pieters heeft het onderzoeksgebied talrijke bewoningsporen opgeleverd, die representatief zijn voor de ontwikkeling van Sint-Pietersdorp van de 13de eeuw tot vandaag. Om deze reden wordt verder onderzoek in de vorm van een archeologische opgraving aanbevolen (zie ook het programma van maatregelen).

### 5.2 Kader voor exploitatie voor potentieel op kennisvermeerdering

Verder onderzoek binnen het projectgebied zal de kennis vergroten wat betreft de ontwikkeling van het Sint-Pietersdorp. Verder archeologisch onderzoek dringt zich op.



## 6 SAMENVATTING

Naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen te Gent Sint-Pietersnieuwstraat 47-51, gelegen binnen een archeologische zone waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100m<sup>2</sup> of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300m<sup>2</sup> of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

In het kader van deze archeologienota werd een **bureauonderzoek (2019G114, ID 12485)**<sup>20</sup> uitgevoerd. Tijdens dit bureauonderzoek werd het onderzoeksgebied geografisch, geologisch, historisch en archeologisch gesitueerd aan de hand van reeds bestaande bronnen. Gezien de uitgevoerde bureaustudie de aanwezigheid van een archeologische site niet kon uitsluiten, werd geadviseerd om in uitgesteld traject een **proefputtenonderzoek (2020E92)** uit te voeren met als doel het al dan niet vaststellen van het potentieel op de aanwezigheid van een archeologische site en het bepalen van de omgang hiermee in functie van de geplande werken.

Het onderzoeksterrein is gelegen langs de Sint-Pietersnieuwstraat, één van de oudste wegen van Gent. De weg vormt een natuurlijke verbinding tussen de twee grote abdijen van Gent: Sint-Baafs en Sint-Pieters. Het projectgebied situeert zich in het voormalige Sint-Pietersdorp. De geschiedenis van Sint-Pietersdorp hangt zeer nauw samen met de geschiedenis van de Gentse Sint-Pietersabdij. Het archeologisch onderzoek door proefput 1 op perceel nr. 51 van de Sint Pietersnieuwstraat heeft bewoningsporen (kuilen, afvalkuilen en leeflagen) aan het licht gebracht die nauw verbonden zijn met het Sint-Pietersdorp vanaf de 13de-14de eeuw. De talrijke afvalkuilen van verschillende afmetingen en boven elkaar geplaatst in proefput 2 komen overeen met het gebruik van het oostelijke gebied als archtererf of tuinzone vanaf deze periode.

Deze superpositie van de kuilen in proefput 2 en de studie van het keramisch materiaal hebben het mogelijk gemaakt een fasering van de archeologische sporen van de 13e tot de 17e eeuw aan te tonen. De gekend continuïteit in bewoning werd ook in proefput 1 waargenomen door de aanwezigheid van muurstructuren (beerput) of de recente muurresten in vlak 1.

Het projectgebied is gelegen aan de oosthelling van de Blandijnberg en ongeveer 70m van Muinkschelde. De profielen in proefputten 1 en 2 tonen de verplaatsing van colluviale laagpakketten in zand en klei vanaf de oosthelling van de Blandijnberg. Oorspronkelijk gelegen op de top van de Blandijnberg, werden deze pakketten met rolkeien in de richting van de Muinkschelde verplaatst. Inclusies van het bouwmetaal in kleilaag L88 zouden kunnen

---

<sup>20</sup> DUMALIN E., 2019a, <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/12485>

getuigen van een reeds bestaande ontginning of bewoning op de Blandijnberg voor de 13e eeuw.

De sporen, structuren en vondsten die tijdens het vooronderzoek zijn aangetroffen bevestigen de aanwezigheid van een archeologische site. Er is een vervolgonderzoek vereist in de vorm van een vlakdekkende opgraving op het projectgebied. Meer informatie hieromtrent is terug te vinden in het Programma van Maatregelen.



## 7 BIBLIOGRAFIE

- ACKE, B., BARTHOLOMIEUX, B., WYNS, G. & BRUYNINCKX, T., Archeologienota Gent-Schouwburgstraat (prov. Oost-Vlaanderen), Ingelmunster, 2016.
- CAPITEYN, A., CHARLES, L. & LALEMAN, M.C., Historische atlas van Gent. Een visie op verleden en toekomst, Gent, 2007.
- DE GRYSSE, J., THYS C., DE TOLLENAERE J. & WILLAERT A., De Vooruit (Gent, Oost-Vlaanderen. Archeologienota, bureauonderzoek, Ruben Willaert, 2016.
- DUMALIN E., Gent Sint-Pietersnieuwstraat 47-51, Archeologienota, Verslag van resultaten bureauonderzoek, Ingelmunster, 2019a.
- DUMALIN E., Gent Sint-Pietersnieuwstraat 47-51, Archeologienota, Programma van Maatregelen, Ingelmunster, 2019b.
- DE GROOTE K., Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen Volume 1, Relicta Monografieën 1, 2008, Brussel.
- RUEMPOL APE & VAN DONGEN A.G.A., Industriële Gebruiksworwerpen 1150-1800, Museum Boymans-van Beuningen Rotterdam, Rotterdam, 1991.
- HOFSTRA G.H., Een determinatie handleiding voor Steengoed, Argeos.
- MENNICKEN, Sur les traces des potiers de Raeren, Töpfereimuseum Raeren, Raeren, 2018.
- DEBONNE V., Middeleeuwse huiskelders in de Kortrijkse stadskern ca. 1200/1350, Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen 58, Kortrijk, 2005.
- LALEMAN M.-C., STOOPS G., Medieval brick architecture in Flanders and Northern Europe: the question of the Cistercian origin, Academia Press, Gent, 2008.
- VERGAEGHE F., La céramique en Flandre (XIIIe-XVe siècle) : quelques aspects de l'évolution et de la concurrence, in: La céramique (Ve-XIXe s.). Fabrication – Commercialisation – Utilisation. Actes du premier congrès international d'archéologie médiévale (Paris, 4-6 octobre 1985) Caen : Société d'Archéologie Médiévale, 1987.
- DESPRIET P., Grijs, Radgestempeld aardewerk uit Kortrijk 1125/1150-1225/1250, Archeologie Zuid West Vlaanderen, Kortrijk, 2012.
- VAN HOUTRYVE, J. & THOEN, E., *Een Verkenning Van Het Landschap En Grondbezit In Sente Pieters Dorp Binnen Vesten Te Gent Tijdens De 13de En 14de Eeuw.* 2013.

## 8 INTERNETBRONNEN

- <http://www.geopunt.be/>
- <http://inventaris.onroerenderfgoed.be>
- [https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst\\_van\\_oude\\_kaarten\\_van\\_Gent](https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_oude_kaarten_van_Gent)
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140021>
- [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2e/Hires\\_1534\\_STAM\\_GENT.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2e/Hires_1534_STAM_GENT.jpg)
- [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/27/Ghent\\_by\\_Jacob\\_Van\\_Deventer%2C\\_BN\\_1.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/27/Ghent_by_Jacob_Van_Deventer%2C_BN_1.jpg)
- [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/37/Braun\\_Gent\\_UBHD.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/37/Braun_Gent_UBHD.jpg)
- <https://beeldbank.stad.gent/index.php/collection/zoom/540a5e90b0cb43efbb831c92b81bc8a0f4db456477fd406287f4318388671caa1a8c50f69579422a91cc23d472d9bea5?c=9>
- [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e6/Ghent%2C\\_Belgium\\_%3B\\_Map\\_1649.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e6/Ghent%2C_Belgium_%3B_Map_1649.jpg)
- [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e6/Ghent%2C\\_Belgium\\_%3B\\_Map\\_1649.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e6/Ghent%2C_Belgium_%3B_Map_1649.jpg)
- [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/70/Plan\\_de\\_Gand%2C\\_1678.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/70/Plan_de_Gand%2C_1678.jpg)
- [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6b/Map\\_of\\_Ghent\\_by\\_E.H.\\_Fricx.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6b/Map_of_Ghent_by_E.H._Fricx.jpg)
- [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/57/Ghent%2C\\_1796\\_poster.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/57/Ghent%2C_1796_poster.jpg)
- [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/59/Map\\_of\\_Ghent\\_by\\_Fayard\\_de\\_la\\_Bruyere%2C\\_1877.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/59/Map_of_Ghent_by_Fayard_de_la_Bruyere%2C_1877.jpg)
- [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d4/Kaart\\_Gent%2C\\_Armand\\_Heins%2C\\_1911-12.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d4/Kaart_Gent%2C_Armand_Heins%2C_1911-12.jpg)
- [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d8/Map\\_of\\_Ghent\\_by\\_Armand\\_Heins%2C\\_1913.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d8/Map_of_Ghent_by_Armand_Heins%2C_1913.jpg)

## 9 BIJLAGEN

- Bijlage 1 - Topografische kaart
- Bijlage 2 - Plangebied op het GRB
- Bijlage 3 - Plangebied op een luchtfoto
- Bijlage 4 - Plangebied op een luchtfoto (detail)
- Bijlage 5 - Proefputten op het GRB
- Bijlage 6 - DTM met aanduiding projectgebied
- Bijlage 7 - DTM met aanduiding projectgebied (detail)
- Bijlage 8 - Alleprofielenkaart
- Bijlage 9 - Proefput 1 - Allesporenkaart op vlak 1
- Bijlage 10 - Proefput 1 - Allesporenkaart op vlak 2
- Bijlage 11 - Proefput 1 - Allesporenkaart op vlak 3
- Bijlage 12 - Proefput 2 - Allesporenkaart op vlak 1.
- Bijlage 13 – Allesporenkaart op vlak 1, geprojecteerd op de Ferrariskaart
- Bijlage 14 – Archeologische werfbegeleiding
- Bijlage 15 – Sporenlijst
- Bijlage 16 - Inventarislijst
- Bijlage 17 – Fotolijst
- Bijlage 18 – Geplande werken

Meer informatie is tevens beschikbaar via het digitale registratiesysteem:

<http://monarcheo.be/web/monument/archeologie/public/home/home?globals=%7B%22ProjectId%22%3A%22ff369081-2432-46ad-b270-ac6400af3086%22%7D&parameters=%7B%7D>